

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

ЯЩЫКІАГЪЭР ТАПЭКІИ АРАГЪЭГЪОТЫЩТ

тэрэзэу зэхичэн амал илэным тишъыпкъэу буж титыщт.

Къащэфыгъэ автомобилэу «УАЗ»-м итехническэ зытет зыфэдэр зэригъашлэмэ шлоигъоу республикэм ипашэ ащ ируль клэрытхыи, къыричыхыагъ. Тхьаклушынэ Аслъан къызэрэхигъэщыгъэмклэ, ыпэкклэ мы транспортыр анахь гъогу дэим пхырыкын амал

илэу, ау ыклоцл зэрэзетегъэпсы-хыагъэм уигъэрэзэнэу щымытыгъэмэ, джы къыдагъэкыгъэ автомобилыкклэ изытет шпэхэ инхэм адештэ.

Нэужым гушыгъэ зыштагъэу, АР-м хэгъэгу клоцл Иофхэмклэ и Министерствэ ипашэу Александр Сысоевым рзэныгъэ гушыгъэмклэ АР-м и Президент зыкыфигъэзагъ. Республикэм ипашэу Ипылэгъоу къаритырым мэхъаншхо зэрилэр ыкли цыфхэм ярэхъатныгъэ къэухъумэгъэным епхыгъэ пшъэрылхэр

нахь тэрэзэу гъэцкэгъэанхэм-клэ ащ ишлогъэшхо къызэрэ-клорэр министрэм къылуагъ.

Шъугу къэдгъэкыжыи, ильэсэу тызыхэтым ишышхыгъэу мазэ республикэ бюджетым къытлупшыгъэ ахыщэмклэ гъогу-патруль къулыкъум ихэушхыгъэ-фыкыгъэ батальон пае «Форд — Фокус» зыфилорэ автомобил-лих къызэрафашэфыгъэр.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр Ишъынэ Аслъан къытырихыгъэх.

Федеральнэ целевой программэм къыдхэлъытагъэу ипчъагъэкклэ 10 хъурэ автотранспортэу АР-м и МВД иподразделениехэм къафашэфыгъэр мы мафэхэм аратыжыгъ. Автомобильхэу «Лада-Приорар», «УАЗ»-р ыкли зы автобус участковэ уполномоченнэхэм, гъогу-патруль къулыкъум, мэзым икъэгъунэн фэгъэзэгъэ отделениеу УБЭП-м хэтым агъэфедэн амал ялэ хъугъэ.

Транспортэу къащэфыгъэм зэкклэмклэ сомэ миллиони 4,5-м ехъу тефагъ. Ащ ызышанэ республикэ бюджетым къытлупшыгъ.

Мыщ фэгъэхыгъэ гушлогъэ зэхыхъу шылагъэм хэлэжагъ Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан.

— Правэухъумэкло органхэм ящыклагъэ автотранспортыр къызэрафэтщэфырым даклоу нэмыкклэ программэу дгъэнэфагъэхэри дгъэцкэгъэанхэм тынагъэ тетэгъэты, — къылуагъ АР-м

и Президент. — Экономикэ къыныгъохэм ямытыгыгъэу псауныгъэр къэухъумэгъэным, гъэсэныгъэм, культурэм яучреждениехэм техникуу агъэцкэгъэанхэр маклэп, социальнэ мэхъанэ зилэ зы программэ зэфтшлыжыгъэп. МВД-м Ипылэгъу тыфэхъу нахь мышлэми, ащ иавтопарк изытет дэгъу дэд пфэ-лощтэп. Ащ къыхэкыкклэ жъы хъугъэ автомобильхэр тапэкклэ зэблэтхъухэзэ тшлыщт, цыфхэм ярэхъатныгъэ къэзыухъумэрэ министерствэм илофшлэн нахь

Миллиард 37-м ехъу пэлуагъэхыагъ

УФ-м и Премьер-министрэ игуадзэу Александр Жуковым тыгъуасэ, тыгъэгъазэм и 9-м, видеоконференцие зэхичэгъагъ. Экономикэ кризисым ыпкэ къыкыкклэ Иофшлэпэ имыгъэу къэнагъэхэм ягъэгъотыгъэным фэгъэхыгъэ программэу субъектхэм ашаштагъэхэр гъэцклагъэ зэрэхъухэрэм ар фэгъэхыгъагъ. Къэралыгъор зэрэщытэу пштэмэ, мы лъэныкъомклэ Иофхэм изытет Премьер-министрэм игуадзэу къытегушыгъэ, нахь къыныр къызэрэзэтынэкыгъэр, Иофшлэпэ имыгъэу къэнагъэм ятлонэрэ пэпчэ зэрэрагъэгъотыгъэр къыхигъэщыгъ.

Нэужым УФ-м псауныгъэм икъэухъумэныкклэ, Иофшлэныкклэ ыкли социальнэ хэхъоныгъэхэмклэ иминистрэу Татьяна Голиковар 2009-рэ ильэсым ищылэ мазэ къыщыублагъэу мы лъэныкъомклэ шлагъэ хъугъэхэм къаегушылагъ. Ащ къы-зэрилуагъэмклэ, Иофшлэпэ имыгъэу къэнагъэхэм ягъэгъотыгъэным фэгъэхыгъэ программэхэр Урысыем исубъектхэм зэкклэми ильэсэу ты-

зыхэтым иапэрэ мэзищ къыклоцл аштагъэх. Ахэм къыдалыгъэрэ Иоф-тхьабзэхэм ягъэцкэгъэн пэлуагъэханэу пстэумклэ миллиард 37-м ехъу афатлупшыгъ. Субъектхэм япашэхэм закыфигъэзэгъэ, афатлупшыгъэ ахыщэр ильэсыр имыкыгъэ зыщы-клагъэм пэлуагъэхан фаеу зэрэщы-тым ащ къыкыгъэтхыгъ.

АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат видеоконференцие ужым гушыгъэу тызыфэхъум къызэрилуагъэмклэ, непэ Иофшлэпэ имыгъэу Адыгеим исыр нэбгырэ 5670-рэ, ар проценти 2,8-рэ мэхъу. Программэу аштагъэм ишлуагъэ-клэ, Иофшлэпэ имыгъэу къэнагъагъэм ипчъагъэ мы ильэсым къыклоцл проценти 2,5-клэ нахь маклэ хъугъэ. Программэм игъэцкэгъэн пстэумклэ пэлуагъэханэу щытыр сомэ миллиони 124-рэ. Ар икыоу гъэцклагъэ зэрэхъурэм, ащ щыщэу къэнагъэр ильэсыр имыкыгъэ зыщыклагъэм зэрэпэлуагъэхаштым Правитель-ствэм ипашэу къыкыгъэтхыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Министерствэ фэларышлэхэрэм ялофышлэхэм 2009-рэ ильэсым унэ ращэфынэу зэтыгъо ахыщэ Ипылэгъу зэралэклагъэхаштым илофыгъохэм ахэплэщт комиссием иположениерэ ащ хэтыщтхэмрэ ухэсыгъэанхэм ехылылагъ

Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2009-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 3-м ышыгъэ унашъоу N 229-р зытетэу «Адыгэ Республикэм ибюджет органи-зациихэу Адыгэ Республикэм иреспубли-кэ бюджет имылыку зыфатлупшыхэрэм ялофышлэу зауэмэ унэ ращэфынэу 2009-рэ ильэсым зэтыгъо ахыщэ Ипы-лэгъу зэралэклагъэхашт шлыкълэм ехы-лылагъ» зыфилорэм диштэу унашъоу сэшлы:

1. Ухэсыгъэанхэу:

1) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Ми-нистерствэ фэларышлэхэрэм ялофышлэхэм 2009-рэ ильэсым унэ ращэфынэу зэтыгъо ахыщэ Ипылэгъу зэралэклагъэхаштым илофыгъохэм ахэплэщт комиссием

ехылыгъэ Положениер мы унашъом игуадзэу N 1-м диштэу;

2) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учреждениехэу Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ и Ми-нистерствэ фэларышлэхэрэм ялофышлэхэм 2009-рэ ильэсым унэ ращэфынэу зэтыгъо ахыщэ Ипылэгъу зэралэклагъэхаштым илофыгъохэм ахэплэщт комиссием хэ-тыщтхэр мы унашъом игуадзэу N 2-м диштэу.

2. Мы унашъом игъэцкэгъэн зэрэклорэм гъунэ лъысфынэу зыфэсэгъазэ.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ иминистрэу НЭТХЪО Разыет

къ. Мыекъуапэ, тыгъэгъазэм и 3, 2009-рэ ильэс N 884

Нэхъой хэлъэу хэдгъэунэфыкыгъ

Илъэсэу икырым быслым-мэнхэм шъуагъэу зэрэхъагъэр, ашлагъэр бэ. Ахэм ясатырхэм кызырахъуагъэм тегъагушлô. Гъэзетеджэхэр непэ шыгъэгъуазэхэ сшôиогъу бэмышлôу хэдгъэунэфыкыгъэ Къурмэныр зэрэкъуагъэм.

Блэкыгъэ Къурмэным мэшэлахъу дэгъу дэдэу кыдделлагъ Тыркуер. Фондэу сэдэкъэ Иофхэм апылым Къурмэныпхышгъэ аосэ сомэ мин 400 кытфигъэхыгъ. Ащ нэмыклôу, Мэщфэшлô Нэдждэт ихъатырклô, ащ иныбджэгъоу, илахылôу Германием исхэми сомэ мин 40 фэдиз кытфигъэхыгъ. Адыгэ клалэхэм «къурмэныпхышгъэ шъо зэшъутыштыр нахъ шъушлэн, нахъ жъугъэгъэзын» алуи нэбгырэ заулыми ахышгъэ кытататыгъ. Зэкълэмкли Къурмэным ехъулôу, Тхьэмклô шыкур, сомэ мин 450-м ехъу тилôу тыкълôллагъ.

Адыгэ Республикэм сымэджэ хылылэхэр зычлэлôу итхэм, жъыхэр зыщалыгъ унэхэм, нэмыклэхэм быслымэн мэфэкъл лъаплэм игъом талы-лэсыным пае былымыхъхъэ 17 тшэфыгъэ, лы къабзэу тонни 2,5-рз фэдиз ахэм къатекыгъ. Ащ фэдиз лыр дгошгъэ. Успенскэ районным зы былымыхъхъэ щачэфынышгъ, сымаджэхэм, шылôклô къин зилэхэм афагошчыным пае сомэ мин 25-рз яттыгъ. Краснодар, Тлопсэ, Псышлôпэ, Шытхьэлэ, Апшеронскэ районхэм

ащыпсэурэ быслымэнхэм Къурмэн ашыным пае джащ фэдиз зырыз яттыгъ. Джащ фэдэу Кошхьэблэ, Шэуджэн, Тэхъутэмыкьое районхэм, Адыгэкъалэ былымыхъхъэ осэ зырыз афудгъэклагъ чыплэхэм Къурмэныпхъэр ащагошчыным пае. Тхьаегъэпсэух, тэ яттыгъэм нэмыклôу ахэми Къурмэнхэр ащашыгъэх, къарагошкыгъэх ыкли. Къуаджэхэм ащыпсэухэрэм нэбгырэ заулы-заулы зэхыхъэхъэ, былымхэр зыщэфыгъэхэри мымаклôу ахэтых, гъунэгъухэм, сымаджэхэм анэсыгъэх, псапэ къагъэхъагъ.

Тхьэмклô шыкур, илъэс къэс хахъо ышлô, нахъ цыфыбэ кыхэлажъэзэ Къурмэныр, нэмыклô быслымэн мэфэкълхэри Адыгеим шыхэдгъэунэфыкыныхъ амал дгъоты хъугъэ. Цыфхэр нахъ бай мыхъугъэхэми, тхьэшлôшгъхъуныгъэ зилэхэм, Къурмэным псапэу хэлъыр кызыгурылуагъэхэм япчъагъэ зэрэхъауагъэр нафэ. Нэжъ-лужъхэр зыщалыгъэх унôу Мыекъуапэ дэтым, зэхэзымыыхъхэр зычлэхсхъэ еджэплô интернатим, клэлэцыкълô клиническэ ыкли онкологическэ сымэджэххэм, тубдиспансерим, хьафизэхэм яобшество, Адэмые ыкли Шэуджэнхъаблэ адэт интернатхэм, Пшыжъхъаблэ, Натырбые нэжъ-лужъхэр зыщалыгъэх унэхэу ащылэхэм Къурмэнэу тшлôгъэм шыщ

лахъхэр алъыдгъэлэсыгъэх.

«А лыгъыплэхэм, интернатхэм мыбыслымэнхэри ачлэхых» зылохэрэми тарихы-ллагъ. Ау цыф сымаджэм, сэкъатим динôу ылыгъым тыкыпкырыкыныу шытэп псапэ тшлôным пае. Мы зыплô къеслогъэ учреждениехэм анэмыклôу, Мыекъуапэ шыпсэурэ унэгъуи 185-мэ Къурмэным шыщ лэх (лырэ фыгурэ) афудгъэклагъ. Бэрэскъшо мафэм Мыекъопэ гупчэ мэщытым бисмилахъ шядгъэлôуагъ Мыекъуапэ дэс студентхэм ащыщ нэбгыри 150 — 160-м фэдизым.

Мы шлушлэхэм ягугъу игъэклотыгъэу кызыклôтшлôрери къэслон. «Шлоу шъушлôрэр шлôгошлôплôклô цыфхэм ахъшъумышлôхъ, — ело Алахъталэм. — Ау цыфым шлоу ышлагъэм нэмыклôхэр кырыплынхэм, хагъэхъоным пае, ар кышъулотыклô...» Тэ зигугъу къэтшлôгъэ шлушлагъэхэр шытхъуклô ядгъэштэным тыфаеклô арэп, шлу непэ зышлôгъэ цыфхэм бэклô анахъ байхъу, ау мэщытыпчъэр зыдэгъэзагъэри, тхьамыклô шылôми, Къурмэн пшлын фаеми зымышлôу псэухэрэр къэдгъэушынхэм, агухэм талылэсыным пай нахъ. Тхьамыклôхэм лъыплôгъу узэрафэхъун, Тхьэм кыуитыгъэ мылкытм тхьамыклôм илахъ зэрэхэлъыр хэти кыгурылôн фае. Джары гухэлъ шхьалôу тэ тилôр. Псауныгъэ Тхьэм хэти кырет, шъуигухэлъышлôхэр Алахъталэм кыжъудегъэхъух.

Адыгэ Республикэм ыкли Пшызэ игъолъыр ащыпсэурэ быслымэнхэм ямуфтиеу ЕМЫЖ Нурбый.

Владикавказ шыкълôуагъ

Тыгъэгъазэм икыхъагъум Темыр Осетием икъалôу Владикавказ Всероссийскэ семинар шыкълôуагъ. «Поликультурная образовательная модель как основа формирования российской школы» — джары семинарым зэреджагъэхэр.

Всероссийскэ семинарым цыфôу хэлъжагъэхэр нэбгырышгъэм ехъуштыгъэ. Ахэр Урысыем ичлôплô щэклым ехъурэмэ яллыкълôх.

Мыщ фэдэ зэхэхъашхо мы къалэм щызэхашчэным ыпэкълô Темыр Осетием и Къэралыгъо клэлэегъэджэ институт илофышлôхэм егъэджен-плуныгъэм илофхэр нахъ дэгъу шыгъэным пае Иофыгъошхохэр мы аужырэ илъэххэм зэрэхъагъэх. Ахэм зэу ащыщ проектôу «Гъэсэнныгъэм хэхъоныгъэхэр егъэшлôгъэнымклô Федеральнэ целевой программôу Ф-П8» зыфиорэм зэрэхэлъжагъэхэр. Мы проектôу агъэхъазырыгъэм ипащэр филологии шлôныгъэхэмклô докторôу, профессорôу, кафедрôу ЮНЕСКО зыфилоу клэлэегъэджэ институтым хэтым ипащэр Камболов Тамерлан Таймураз ыкьор ары. Илъэс пчъагъэрэ ащ ыгъэхъазырыгъэ проектым къалôу Москва теклоныгъэр кышчы-дихыгъ.

Семинарым изэхэшаклôхэм анахъ пшъэрылгъ шхьалôу ялагъэр егъэджен-плуныгъэм пылъ цыфхэр а проектым нэлôасэ фэшлôгъээнхэр ары ыкли ар дэгъу дэдэу къадэхъугъ.

Мыщ нэбгырэ тлоклôм ехъумэ докладхэр кышщашыгъэх. Ахэм ащышчы клэлэегъэджэ шлôныгъэхэмклô докторôу Александр Кондаковыр, психологии шлôныгъэхэмклô докторôу Наталья Синягинар, тарихъ шлôныгъэхэмклô докторôу, профессорôу Бзаров Руслан, филологии шлôныгъэхэмклô докторôу, профессорôу Камболов Тамерлан, нэмыклôхэри.

КЛЭСЭБЖЪ Нэфсэт.

Адыгэ къэралыгъо университетым бзитлушлôныгъэмклô и Гупчэ иметодист.

Нахъ лъэшэу лъыплъэщтых

Чэщырэ зышчычэфыхэрэ клубôу къалôу Пермь дэтым тхьамыклагъоу кышчыхъугъэр зэрэхэгъоу агу къеуагъ, а къэбарыр зэпымыоу мэфэ заулы хъугъэу СМИ-хэм къаты.

Мы хъугъэ-шлагъэм буж Урысыем и МЧС АР-мклô игъэлôрышлôплô Шхьалэ машлôр къэмыгъэхъугъэнымклô икыулыкъу илофшлэн нахъ ыгъэлъэшышгъ. Илъэсыклôм епхыгъэ Иофтхъабзэхэр зыщыклошгъхэ чыплôхэр шынгъончъэнхэм ыналô тетышгъ.

Мы илъэсым итыгъэгъазэ и 10-м кыщегъэжъагъэу кыхъащт илъэсым ищылэ мазэ и 15-м нэс Адыгеим профилактическэ операциеу «Елка-2009» зыфиорэр шыклошгъ. Иофтхъабзэм пшъэрылгъу илôр илъэсыклô ыкли рождественскэ мэфэкълхэм ягъом цыфыбэ зышчызэрэугъоирэ чыплôхэм мыхъо-мышлагъэ, машлô къащымыгъэхъугъэныр ары.

Иофтхъабзэр оклофэ мэфэкълхэм ахэлэжъэшт сабайхэм ящылôныгъэ къэухъумэгъэным ыкли цыфхэр бôу зышчызэрэугъошгъ чыплôхэм машлô къащымыгъэхъугъэным кыулыкъур нахъ гъэлъэшыгъэу апылышгъ.

Мэфэкълхэм ягъом анахъу шынагъор кызыпкырыкыныхэрэр къагъээрэ пкыгъохэр арых. Ахэм ядэгъугъэ-ядэигъэ тучанхэм ащыуплъэкълугъэн фае. Пкыгъохэр цыфжъугъэхэм азыфагу кышчыбгъаохэмэ зэра-рышхо кызырахъыштыр Пермь кышчыхъугъэ хъугъэ-шлагъэм нэрылгъэгу кышлôгъ. Къагъээрэ пкыгъохэм ащышхэм температурôу градус 2000 фэдиз къатын алъэкышгъ. Къагъээрэ пкыгъохэр бэдзэр шлôплôхэм ащамышгъфынхъу, ахэр ащэнхъу фитыныгъэ зилô тучанхэм ащызэрагъэгъотынхъу цыфхэм мэшлôгъэкълôсэ кыулыкъур къяджэ. Мы товарым урысыбзэкълô тхыгъэу инструкции пылын, ащ итхагъэм цыфôу зышчыфэрэм дэгъоу нэлôасэ зыфишлын фае.

Сыпфэгъушлô!

Лъытэныгъэ ин зыфэсшлôу Кларэ Аюбэ ыпхъоу Нэфсэт. Уимэфэкъл мафэ пае непэ сыгу кызыделôу сыпфэгъушлô!

Псауныгъэ дахэ уилôу уиунагъо, уилъэпкъ, уикъэралыгъо джыри бэрэ уафэлэжъэныу сыпфэлъало.

Клэсэбжэ Нэфсэт.

«Зэкъошныгъэр» кыыдэкыгъ

Мы илъэсымклô журналым иаужырэ номер джырэблагъэ кыыдэкыгъ. Ар кызылôуехы филологии шлôныгъэхэмклô докторôу Шхьэлэхъо Абу итхыгъэу Адыгеим итхакълôхэм я Союз зызэхашагъэр илъэс 75-рз зэрэхъурэм фэгъэхыгъэм. Адыгэ литературэм гъогуо кыкълугъэр игъэклотыгъэу шлôныгъэлъжыым истатъа кышчылатэ.

Ащ кыкълôлэлыкълôуагъэх Мэшбэшлô Исхъакъ исатыриплô усэхэр, Цукъо Юныс иповестôу «Шэклогъэжыым иаужырэ тео мэкъэнч» зы филорэр, Гутлô Саньет ипоэмôу «Усакълô», Пэнэшъу Сэфэр ироманôу «Мыхъамэт-

рз Къокласэрэ» зыфилохэрэр.

Усакълô Ехъулô Сэфэр кызыхъугъэр мы илъэсым илъэс 95-рз хъугъэ. Поэтым икьоджэгъоу Хъут Казбек итхыгъэу «Иорэд ичылэ кышчыжъэ» зыфилорэр поэтым фэгъэхыгъ.

Илъэсэу икырэр юбилейхэмклô байгъ. Ащ фэдэу рассказ тхынымклô лэплôсэныгъэшхо зыхэлъôу Гъуклôлô Нурбый илъэс 70-рз, поэту Пэнэшъу Хъазрэт илъэс 75-рз хъугъэх. Ахэм ятхыгъэхэм мы номерым шъушчыджэн шъульэкышгъ.

Тхэныр езыгъэжъэгъакълôхъу Шхьэлэхъо Маринэ, Нэмыглôкъо Аминэт ярассказхэри журналым кыхиутыгъэх.

СИХЪУ Гоцнагъу.

МВД-м къеты

Икыгъэ тхьамафэм МВД-м зэригъэунэфыгъэмклô, АР-м бзэджэшлôгъи 170-рз шызэрэхъагъ. Республикэм игъогухэм хъугъэ-шлôгъи 8 атэхъухъагъ. Ахэм нэбгырэ 15-мэ шъобжхэр ахахыгъэх.

Кошхьэблэ районнымклô селôу Вольнэм дэт унэ горэм шэклогъум и 30-м, чэщым сыхъатыр 3-м нэлôухъохэр алулхъу нэбгыри 3 ихыи, бысымхэр агъэщынэхъэзэ сомэ мин 33-рз ыкли дышпэм хэшлôкыгъэ пкыгъохэр атырахыгъэх. Джы бзэджашлôхэм яхылагъэу уголовнэ Иоф кызылôуахыгъ.

Джэгуплô чыплôхэр зэфашлôынхъу унашôо зашлôгъэм илъэсныкôо тешлагъэми, джыри ахэм ащышхэм Иоф ашлô. Ащ фэдэу оперативнэ-лôыхъон Иофтхъабзэхэр клохъэзэ тыгъэгъазэм и 1-м Тэхъутэмыкьое районнымклô поселкôу Яблановскэм дэт клубым Краснодар шыщ бзылôфыгъэ ныбжыкълôм джэгуплô автоматхэр ыгъэфедэхъэзэ, узылôпызышгъэрэ джэгукълôхэр зэхышхъу къауытыгъ. Мы клубым члôтыгъэ джэгуплô автомат 33-р оперативникхэм члащыгъ.

Мы илъэсым мызôу-мытлоу кыхэхкыгъ ямышлôклô бзэджэшлагъэхэр Адыгеим шызэрэхъэхъу. Ащ фэдэу амьшлôрэ цыф телефоннымклô къафытеоу, правôухъумэкълô органхэм ахэтôу ыкли кызыфытеуагъэхэм ялахылхэр тхьамыклагъо хэфагъэхъу къэбар къаралоу кыхэхкыгъ. Ар кыхашчыжыным пае счетôу къаралорэм ахыщэ афырагъэхъанôу унашôо къафа-

шлôштыгъ. Цыфхэм ашлôшгъхъути, къаралауагъэр агъэаклôштыгъ. Етланэ ахэр къагъэпцлагъэхъу кычлôкыштыгъ.

Милицием зыкыфэгъэгъэзэгъэхэм ялофхэр зэхафыхъэзэ, нэбгыришгъ Адыгеим кышчыабытыгъ. Ахэм ащышгъу тлôр Самарэ, адрэр Новосибирскэ ащышхъу кычлôкыгъ. Мыекъуапэ шыщ бзылôфыгъэ хэкълôтагъэхъу илъэс 67-рз ыкли 70-рз зыныбжхэр ахэм агъэпцлагъэх. Зым сомэ мин 20, адрэм мин 15 гъэпцлагъэкълô алахыгъ.

Тыгъэгъазэм и 4-м Мыекъуапэ и УВД къафытеуагъэх ыкли илъэс 57-рз зыныбжэ хъулыфгъэу Мыекъуапэ шыпсэурэр агъэщынэхъэ, дышгъэ лôлын зэрэтырахыгъэм фэгъэхыгъэ къэбар къарагъэлôугъ. Милицием илофышлôхэм бзэджашлôр шлôхъу къауытыгъ. Илъэс 20 зыныбжэ клôлаклôу Мыекъуапэ шыпсэурэр арôу кычлôкыгъ бзэджэшлагъэр зезыхъагъэр.

Бзэджэшлагъэу милицием илофышлôхэм агъэунэфыхэрэм янахыбэр зезыхъагъэхэр ешъогъагъэх. Шэклогъум и 30-м ащ фэдэу лъэшôу ешъогъэ хъулыфгъэу (ильэс 72-рз ыныбжэ) Шэуджэн районнымклô Мамхыгъэ шыпсэурэр ышыпхъу фэгубжыгъ ыкли утын рихъу еуагъ. Ащ кыхэхклôу илъэс 82-рз зыныбжэ ныом идунай ыхъожыгъ.

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ лъэшôу гухэкълô ащыхъоу Шэхэлô Аслан Хъусенз ыкьом, нахыжъхэм я Советôу Адыгэ Республикэм и Президент дэжэ шызэхэшагъэм хэтым, фэтхъаусыхэх ишхъэгъусэ идунай зэрихъожыгъэм фэшлô.

РСФСР-м изаслуженнэ тренерôу, «Адыгэ макъэм» иныбджэгъушлôу Хъуажэ Мэджыдэ гъэзетым илофышлôхэр гухэкълôшхо ащыхъоу фэтхъаусыхэх янэшыпхъоу Цуцэ идунай зэрихъожыгъэм фэшлô.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

БЮДЖЕТХЭР АШТАГЪЭХЭУ ИЛЪЭСЫКІЭМ ТЫТЕХЪАЩТ

Лъэхъэнэ мычыжъэм зэрэщытыгъэм елътыгъэмэ, Урысыем ыкIи ащ дыкIыгъоу Адыгэ Республикэм хабзэр пытэу ылъэ зэращытеуцау-гъэм ишыхъат илъэсыр имыкIыгъэу кыкIэлъыкIорэ илъэсым телътыгъэ бюджетыр аштэу зэраублэжыгъэр. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ аIэ зэкIэдзагъэу ыкIи зэгурылэхэу Iоф зэрэздашIэрэм ишIуагъкIэ, финанс кризисым хэгъэгур хэт нахь мышIэм, мы илъэсым ащ тетэу агъэпсын алъэкIыгъ. Джырэблагъэ Парламентым иIэгъэ зичэзыу зэхэсыгъом республикэ бюджету 2010-рз илъэсым ыкIи план пIалъэу 2011—2012-рз илъэсхэм ателътыгъэр ятIонэрэ еджэгъумкIэ шаштагъ. Ащ имызакъоу, ятIонэрэ ыкIи апэрэ еджэгъухэм ателътыгъэхэу законопроект пшIыкIубл хэплъагъэх.

Парламентым хэт депутатхэм ащыщхэр зэрэкIуапIагъэхэм диштэу «Правительствэ сыхъатым» хагъэуцогъэгъэ IофыгъуитIум яхьылIэгъэ къэбархэу Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет къышагъэхъазыргъэхэм яздэлухэ ыкIи ифэшъошэ унашъохэр зашIыхэ уж Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет фэгъэхыгъэ законом ятIонэрэ еджэгъум тегъэпсыкIыгъэу тегушылагъэх.

Сыд фэдэ гъунапкъэха ащ ыгъэнафэхэр? Къыхъащт илъэсым телътыгъэ республикэ бюджетым илъэсым кыкIоцI кыкIэлъащт фэдэхэр сомэ миллиарди 7-рз миллион 269-рз мин 397,7-у аштэгъэ законом егъэнафэ. Ащ щыщэу сомэ миллиарди 4-рз миллион 314-рз мин 154,2-рз зэкIамыгъэкIожыштэу федеральнэ бюджетым кыкIыщт. Джащ фэдэу республикэ бюджетым ихъарджхэр сомэ миллиарди 7-рз миллион 694-рз мин 760,3-у агъэнафэгъэх. Федэхэмрэ хъарджхэмрэ зэдиштэгъынхэ фаеу шэпхъэшIум егъэнафэми, къэкIуапIэхэр зэрымыхъухэрэм кыкIэлъэу, хъарджхэр фэдэхэм анахьбэу агъэпсыгъэх. Ахэр фэдэхэм зэрашIокIыхэрэр сомэ миллион 425-рз мин 362,6-рз е зэкIэмкIи республикэ бюджетым ифэдэхэм япроцент 14,8-рз мэхъу.

2010 — 2012-рз илъэсхэм республикэ бюджетым кыкIэлъащт фэдэхэр кыкIыщт лъэныкъохэр республикэ бюджетым ехьылIэгъэ законом егъэнафэх. Ахэм

ащыщых Урысые Федерацием и Бюджет кодекс ыкIи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и бюджет IофшIэн ехьылIагъ» зыфиIорэм зэрагъэнафэрэм тегъэпсыкIыгъэу хэбзIахъхэмрэ къаугъойхэрэмрэ зэрэтыхэрэм ыкIи мыхэбзIахъхэм къахэкIыр фэдэхэр, физическэ лицэхэм атырэ хэбзIахъхэм къагыр фэдэхэу норматив гъэнафэгъэм тетэу

агошыхэрэр. Ахэм япроцент 60-р республикэ бюджетым ыкIи проценти 10-р муниципальнэ районхэм ыкIи къэлэ койхэм ябюджетхэм аIокIэх. Джащ фэдэ федеральнэ ыкIи республикэ хэбзIахъхэмкIэ ыкIи къаугъойхэрэмкIэ блэкIыгъэ илъэсхэм амытыгъагъэхэу кыыхэкIыщтхэр, мыхэбзIахъ фэдэхэр, зэкIагъэкIожынэу щымытэу бюджетым кыкIэлъащт фэдэхэр. НэмыкI къэкIуапIэхэри законом кыделътыгъэх.

ШIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ Адыгэ республикэ фондым 2010-рз илъэсымкIэ ыкIи план пIалъэу 2011 — 2012-рз илъэсхэмкIэ ибюджети мы зэхэсыгъом шаштагъ. 2010-рз илъэсыр фэдэхэмкIи хъарджхэмкIи зэдиштэу гъэпсыгъэ ыкIи ахэр сомэ миллиардрэ миллион 389-рз мин 385,7-рз мэхъух. ФедэхэмкIэ сомэ миллион 228-рз мин 134,3-рз шIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ Федеральнэ фондым бюджетхэм азыфагу илъ трансферт шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэу ыкIи сомэ миллион 847-рз мин 488-рз джа шIыкIэ дэдэм тетэу Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет къахагъэкIыщтых.

ЯЕПЛЪЫКІЭХЭР ЗЫЩЫЗЭТЕМЫ- ФАГЪЭХЭР

ЧыхIэн зэпэкъудыным шIогъэ икъу кымытэу кызырэхэкIырэр щыIэныгъэм хэ-

фэдэу кыкIэлъахъагъэхэм, мылькIоу иIэм ыкIи мылькIу мэхъанэ зилэ пшъэрылхэу зыфишIыжыгъэхэм яхьылIэгъэ къэбар зэрэтын фаер ыкIи ащ шапхъэу пылхэр. Мы законопроектым депутат пстэу-ми дырагъэштагъ.

Ау ащ фэдэу хъугъэп ятIонэрэ законопроектэу Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат истатус ехьылIагъ» зыфиIорэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхыгъагъэм тегушылэхэ зэхъум. Мы законопроектым ехьылIагъэу къэгущыIээ, Парламентым хэбзыхъухъанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чIыпIэ зыгъэIорышIэжыным иIофыгъохэмкIэ и Комитет итхъаматэу Галина Орловам кыIуагъ республикэ законыр федеральнэм диштэу гъэпсыжыгъэным законопроектыр зэрехьылIагъэр, федеральнэ законом ыгъэфедэгъэ къэIуакIэр зэрамыхъокIыгъэу кызырагъэнэжыгъэр. КIэкIэу къэпIон хъумэ, законопроектыр зэхьылIагъэр хэбзыхъухэ органым щылэжъэрэ депутат фракциехэм зэхэщакIэу яIэн фаер ары. Бэклаерэ зызэ-нэкъокъухэ уж голосованиер зызэхэщэм, депутат 30-м ащ дырагъэштагъ, депутат 11 пэуцужыгъ, депутати 3-мэ яеплкъыкIэхэр къэнафэгъэп.

Джащ ехъырэу хъугъэ Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ехьылIагъ» зыфиIорэм ия 13-рз статья зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхыгъэ законопроектым тегушылэхэ зэхъум. Ар зэхьылIагъэр Парламентым и Аппарат ипашэ гъэнэфэгъэным шIыкIэу пылтыр зэхъокIыгъэныр ары. Джы зэрэщытымкIэ, а IэнатIэм Iуагъэхъащтыр Къэралыгъо Советым — Хасэм и Тхъаматэ иунашъокIэ егъэнафэ. Зыхэплэгъэхэ законопроектым кызырэщилорэмкIэ, Парламентым и Аппарат ипашэ Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъо шагъэнафэн фае. Законопроектым ехьылIэгъэ голосованием зыфехъэхэм, депутатхэм яеплкъыкIэхэр зэтефагъэхэп. Депутат 33-м дыра-

гъэштагъ, депутат 12 пэуцужыгъ, 1 депутат иеплкъыкIэхэр кыгъэнафэгъэп.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зэхэщакIэу иIэм ехьылIэгъэ унашъоу Парламентым ыштэгъагъэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм ехьылIэгъэ проектым тегушылэхэ зэхъум, депутатхэм зэдэмыштэныгъэ къахэфагъ. А унашъом егъэнафэ Къэралыгъо Советым — Хасэм хэбзыхъухъанымкIэ, законностымкIэ ыкIи чIыпIэ зыгъэIорышIэжыным иIофыгъохэмкIэ и Комитет итхъаматэ игодзэ IэнатIэ щымыIэжъэу гъэпсыгъэныр. Фракциеу «Единэ Россием» хэмыхъэрэ депутатхэр кыкIэдаощтыгъэх ежъхэм ащыщ депутат горэм а IэнатIэр фэгъэщыошэгъэным. Ау голосованием кызырэгъэлъэгъуагъэмкIэ, а IэнатIэр щымыIэжъэу гъэпсыгъэным депутатхэм янахьбэм дырагъэштагъ.

НЭМЫКІ ІОФЫГЪОХЭР

Законопроектхэм анэмыкI Iофыгъохэми Къэралыгъо Советым — Хасэм изэхэсыгъо хэлэжыгъэхэр атегушылагъэх. Гухэлъ гъэнафэгъэм тегъэпсыкIыгъэхэ ыкIи илъэс зэфэшъафхэм ателътыгъэ Республикэ программиф зэхъокIыныгъэхэр афашIыгъэх. Адыгэ Республикэм 2009-рз илъэсымкIэ иреспубликэ бюджет мзэибгъум гъэцэкIэжыгъэ зэрэхъугъэм ехьылIэгъэ отчетэу финансхэмкIэ Министерствэм къышагъэхъазыргъэм едэлугъэх ыкIи игъоу алъэгъугъ. Урысые Федерацием псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи социальнэ хэъоныгъэхэмкIэ иминистрэу Татьяна Голиковам и Джэпсалъэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм факIорэр аштагъ. Ар зыфэгъэхыгъэр гухэлъ гъэнафэгъэм телътыгъэ федеральнэ программэхэр гъэцэкIэжыгъэнхэм тегъэпсыкIыгъэу жъэгъэузым пэшIуекIогъэнымкIэ Адыгэ республикэ клиническэ диспансер гъэпсыгъэныр ары.

Законопроект 17-у зэхэсыгъом зыщыхэплэгъэхэм ащыщхэу пшIыр апэрэ еджэгъум телътыгъагъэх. Зыр еджэгъуитIумкIи аштагъ. Адэрэхэм Iоф задашIэжыхэрэ ужым, Парламентым и Регламент зэригъэнафэрэм тегъэпсыкIыгъэу кыкIэлъыкIошт зэхэсыгъохэм ащыщхэм къахалъхъащтых.

*СЭХЪУТЭ Нурбий.
Сурэтхэр тезыхыгъэр
Іэшынэ Аслъан.*

БЛЭГЪОЖЪ Зулъарин.
Профессор.

Рассказ клӕклӕхэр

ХЭПӔЗ–ХЭКӔЫЖӔ

Хъарунэ ухъоу ишагу дэтыгъ.

— О лӕыр, зыбгӕэлӕжышта, зэ кӕихъажыба, ланэр мӕучыӕужы. — Къоажӕр ынӕжгъ кычӕу хъакум тетыгъ.

— Сар, а къоажӕр ягъэшх уитхъачэтхэм, сэ чэт горэ кысфӕшӕ. Зыгорэ кӕуыбыти, шӕосыбзын, — ыӕуагъ лӕым.

— ӕуӕ адз, сичэтмэ сахӕлӕбӕштӕп, клӕлӕри дзӕсӕп, кӕезгъыгъӕп.

Хъарунэ зицӕлагъ. Ау ыгуӕклӕ ыӕуагъ «хӕплӕз-хӕкӕыжы сӕ усшӕын» — ышӕхъӕ клӕпӕстхъӕжы, унӕм икӕыгъ.

Лӕыр чэт лӕежыгъом зыкытыригъафӕу кыдз-хъажыгъ. ӕо-лӕо зишӕу тӕклӕрӕ шагуӕм дӕти — джагъӕ:

— Сар, а Сар, хъугъэр ошӕла?!

— Къаплӕомӕ сшӕн, — ӕло шӕузыми.

— Чэтхэм анахъ чэт даху — чэтхэм ахэт чэт пшӕкӕуитӕр — атакъӕм атекӕожыгъӕх.

— Ал, сызӕгомыгъӕутӕу, сыдӕуи кӕыхъ зӕбгъ-шӕыра, къаӕоба? — ӕло шӕузым.

— Клӕгъӕпцӕикӕыхъӕ маӕох.

Сарӕ ынӕхэр кыкӕло-тыгъӕх:

— Хъуштӕп, хъухӕштӕп дэтхӕ. Псынклӕ, псынклӕу ашӕхъӕ шӕогъӕчӕ, — ыӕӕ лӕым шӕӕжыер ӕклӕилъхъагъ.

— А, Хъарун, укыдз-хъажы кӕӕс ахӕплъыхъ чэтхэм, хэт ышӕлӕра джыри, — лӕым шӕугъӕу Сарӕ еплъыгъ.

Шӕхъӕгъусӕ хъацӕм ифӕшъуашӕклӕ Хъарунӕ дзӕекӕуагъ. Адыгӕмӕ амыгъӕунӕфыгъӕ аӕуагъӕп: «Шӕузышӕ илӕ игъашӕ кӕыхъ». Ау тыдӕ кыӕох а гъотыгъуаер?!

ЦӕМ УАХЕЩӕ...

«Цӕм уахешӕ» зӕраӕуагъӕм хӕлӕ шӕӕу сӕ сеплӕы.

Цыфым ыцӕ мӕхъанӕ зӕриӕм мыр ӕхыӕлагъ, кӕӕбар кӕӕӕотӕжыгъӕ кӕодыӕп. Ар зыцӕгъӕ нӕу шӕагъоми ыужыклӕ сӕ сыӕуӕлагъ. Ащ цӕу шӕӕфӕ ары зӕреджӕштыгъӕхэр — Так.

Зӕгорӕм хъугъӕм сыри-шыхъатӕп.

Зӕшӕхъӕгъусӕхэм япшӕшӕжыӕ ӕтахо цӕу илагъэр — «Так».

Так ятӕ Лӕбапӕ кӕуагъӕ.

Бӕдзӕрым техъагъ, шӕфшӕжӕмӕ ахӕплӕнӕу ахъагъ. Ахӕдаломӕ — ипшӕшӕжыӕ рӕгушыӕлӕ. «Не удобнӕ» ыӕуи кы-ӕуӕыгъ.

Нӕмыклӕ чыплӕ шӕзӕхъ-тылӕмӕ захӕхъӕм ащи ашӕӕлофӕу «Так, ни Так», — аӕӕ зыгорӕ зӕрагъӕзафӕ. Хъурӕр кыгурымыӕӕ зӕхъум, тучаным чӕхъагъ. Ащи гъӕшӕгъонба, шӕзӕ-хехы, тучантесыр «так, так» нӕмыклӕ хӕмытӕу зыгорӕм дӕгушыӕлӕ.

— Субхъан-Алахъ, зы-

горӕ мӕхъу, — ыгъӕшӕлагъуи гушӕуи икӕугъ. — «Мы си Тӕкӕжӕ цӕрыӕӕ хъугъӕ», — лӕым ыӕуи, иныӕ ыгъӕгушӕӕнӕу унӕм зыкыыригъӕхъыжыгъ.

Ишӕхъӕгъусӕ филӕтагъ Лӕбапӕ бӕдзӕрым, тучаным япшӕашӕӕ игугъу зӕрашӕшӕрӕр. Ныоми ар игопагъ.

— Си Тӕкӕжӕ цӕрыӕӕ хъугъӕба ащыгъум. А, си-бӕу, тӕ сигугъу шашӕыра умыӕ?! — ыӕуагъ Такӕ янӕ.

ЧЭТЫМ ЗЭРАУКӔЫШТЫР
КӔЫЧӕЕУПХЪУКӔЫ

Тирайонклӕ Улапӕ анахъ игъу-нӕгъур Джамбӕчый. А чылитӕумӕ ащыпсурӕ цыфхэм якыни ятхъа-гъуи зӕдагӕшӕу кыӕрӕклӕх. Блӕгъӕ ӕофклӕ нӕмыкыклӕи зӕхъхъӕх, зӕн-сых.

Улӕпӕ пшӕашӕхэр тикӕлӕхэм кӕашӕх. Типшӕашӕхэр янысӕ мӕхъух. Зӕдӕлажӕхӕу, зы тхъаматӕ яӕу, зы колхозуи тыпсӕугъ. А зӕп-стӕур кыызтесӕхъхэр яцӕфхӕри тӕри тызӕрӕшӕу зӕрӕштыр ары: хъаклӕклӕ нӕгуиыгъӕх, чӕфылӕх, сӕмӕркӕушӕылӕх.

Зӕо бӕлахъу анӕгу клӕкыгъӕм лыузыбӕ аригъӕшӕыгъу, нӕпскӕ затхъакыжы икӕугъӕми, язылӕ-фыгъӕхэр шӕӕныгъӕм кыфӕушы-жыыгъӕх. «Лажӕри гуубӕжӕ», — аӕуагъ адыгӕмӕ. Заом ыгъӕгужы-егъӕ ныбжыклӕ шӕхъзакъомӕ агу шӕшӕлагъэр зыцагъӕутӕбжӕн горӕ яӕным фӕягъӕх, клӕхъопсыцтыгъӕх. Зӕхъхъхӕу чӕшдӕхэр ашӕыхӕу, орӕ-ди аусӕу кӕаӕу, ары амалӕу ялагъэр.

Телевизорыр жъугъу ашыгъум хӕти илагъӕп. Я 70-рӕ илӕхӕхэм артистӕу Исаевыр роль шӕхъаӕу зы-хэт фильму «Семнадцать мгнове-ний весны» зыфилӕрӕм еплъыгъу зыгу кымыгъӕбырысырыгъӕ бзылӕфыгъӕ шӕмыӕнклӕ сенӕгуе. Киноу Улапӕ кыцагъӕлӕагъош-тыгъӕ. Чӕм кыдӕхъажыгъом те-фӕу фильмӕр кыыригъажӕштыгъӕ, ащ еплъынхӕу хъаӕлӕм тесыр зӕклӕ анахъ телевизор дӕгъу зӕрыт уна-гъом дӕжӕ клӕштыгъӕх. А уахътӕм унӕгъо ӕофхӕри, япчыхъшӕхъаши, яклӕлӕхӕри яӕофыжыгъӕхӕп. Ячӕм-

хэр мыщхӕу, шклӕхэр аклӕтӕпшы-хъӕхэм, шӕр рарагъӕшӕоуи кыӕх-кыштыгъу кӕаӕожы. Штирлиц артистыр лыгъӕшӕлӕпӕ шӕнагъоу зӕрытыр агуклӕ зӕхъышӕлӕр бзылӕ-фыгъӕмӕ дащӕчӕу, дзӕклӕ шӕошӕ зӕгъу, кӕекӕу шӕыгъымклӕ агухэр кыыгъӕбырысырыгъу, жыи, пси, макъи кӕахӕмыӕуӕлӕу, хӕшӕты-кыхъӕз еплъыштыгъӕх. «Ер кыыз-рыкыӕрӕр клӕнклӕ зан», — аӕуагъ.

Унагъо ис бзылӕфыгъӕм Тхъӕм нахъ ымышӕу, шӕтхъугъӕклӕ зыфа-ригъӕлӕгъоу, Штирлицклӕ мӕшӕуаӕ ыгу зӕрӕшӕблӕрӕм ышӕхъашигу кыырихыгъ. Ар римыгъӕкӕоу ипкыхъаплӕм ахӕтӕу ащ зӕрӕу-клӕрӕри ыушӕфыгъӕп. Сӕмӕркӕур фаӕм шӕыпкӕклӕ ыштагъ, бзылӕ-фыгъӕм илӕ нӕсыгъ. Нӕбгыритӕум азыфагу цыхъӕмышӕ зӕдыргъыр кыуцуагъ. Ащ лӕыр ыушӕхъаӕу, «Улыба?» кӕзыӕони ныбдӕжӕу-мӕ кӕахӕкыгъ.

Бзылӕфыгъӕ хыӕм джы зиухы-ижыштыгъӕ: «Ар зыӕуагъӕм ыжӕ зӕпӕклӕ», — ыӕӕ бӕштыгъӕ. Иуна-гъо кыитӕджӕгъӕ гомыӕур кышыш-хӕштыгъӕ, кино хъарзынӕри шӕӕофыжыгъӕп.

Сӕмӕркӕур Тхъӕм икӕас аӕоми, ащи ӕуакы-шыкыи хӕлӕ. Пшӕтymi зыщыпшӕтymi тӕкӕу уафӕсакъын фаӕ. Ыбзӕгу текӕӕдӕнклӕ бӕп илӕжыгъӕр.

«Чӕтым зӕраукыштыр кы-чӕупхъукыи» джарыштын зыкла-ӕуагъэр, хӕти зыфӕмысакыӕомӕ, бӕба кӕхъуӕлӕн ылӕкыштыр.

Адыгацӕхэр гъотыгъуае зӕрӕхъугъӕм ымыгъӕразӕрӕр бӕ. Сӕри зыклӕ ахэм сашыш. Ау «щыӕлӕ адыгацӕлӕ» зыӕохӕрӕм цӕм фӕмыекӕлӕ ся-гуцафӕ. Цӕу амыуысыжыхӕ-рӕр уахътӕм дӕклӕодыжыхъ, ахӕри модӕм фӕдӕх.

Цӕ шӕагъохэр пшӕӕлофӕу зыпӕокыи, «хӕта джы ащ фӕдацӕлӕ зыуысыжыӕр?» — кыуаӕожы уагъӕукытӕжӕу.

Цыфым игъашӕлӕр ыцӕлӕр зӕпхыгъӕх. Шӕӕфӕклӕ ар игъус, ары зӕреджӕштхэр. «Цӕр дӕгъу зышӕырӕр, зыцӕр ары», — ыӕштыгъӕ Тембот. Ау хӕти фаӕп мышӕо-мыл горӕм ыцӕлӕ иса-бий фиусынӕу. Цӕр зыуысы-штыми, ар зыцӕми мӕхъанӕ фашыштыгъ, «ащ кыыфиу-сыгъ» аӕӕ кӕаӕо, рыпагъхуи кыхъкыи.

Адз джырӕ тилӕхъан цӕуыным сыдӕуштӕу еплъы-хӕра? Сыхӕукъонӕпштын «цӕм рӕджӕгъу» сӕомӕ. «Ащ кыӕуагъ», — аӕошӕ, унӕм ис сабий горӕм кыӕуагъэр орӕ «Марусь» фаӕми аусы. Анахъ гъӕшӕлӕгъоныхъыр, сабыир ежӕ нӕу зышӕо хӕлӕым кӕ-мыхъу рапшӕӕз цӕр феу-сышӕ, аужыпкӕм, ащклӕ еджӕз дӕгушыӕлӕ. Ащ фӕдӕ-хэм «ар бӕу нӕужыи» сянӕ ариӕшттыгъӕ (шӕхъӕубат зыфилӕ).

Сӕ кыызшысшӕжыным

цӕр нахыбӕрӕмклӕ зыуысы-штыгъӕр кыызфӕхъугъӕм ӕ унагъом иныбдӕжӕу ары. Ащи хабзӕ пылӕу шӕт: шӕуа-шӕ сабыим ыкыи нӕжӕ-ӕужӕ ӕлӕмӕ апае кыафишшыштыгъ. А зӕхъхъклӕ дахэм лӕкӕуитӕр зӕфишштыгъӕ. Тӕ тиунагъокӕ Хъунӕго Исхъаӕ ыкыуиштымӕ ацӕлӕхэр кыафӕзыуысыгъагъхэр

гъуу алытӕшттыгъ, а цӕр гъӕклӕкыгъуу ӕ итефӕрабгъоу ары кыызӕраӕшттыгъӕр. ӕ нӕмыкыцӕклӕ зӕблихъун фӕ-ягъӕ. Ары сшы Думалыч ралонӕу зӕрӕхъугъӕр. Ыкыи ар кыытенагъ.

Ячӕнӕрӕ анахыкӕлӕм — Адӕмые шӕшӕу, тичылӕ аӕрӕ клӕлӕгъаджӕу дӕсыгъӕ Бахъу-

Ася, Гошпакъ — Галя, Хъадж-бӕчыр — Бӕчыр, Бирамхъан — Бирам, аузӕ «хъан» гушыӕр шагъӕзыягъ. Исӕам диным епхыгъацӕхэр амыуысыжыхъ хъугъагъӕ: Исӕам, Молидхъан. Совет хабзӕм, комсомолым ягъом лышӕхъӕ цӕу Владими-рыр бӕмӕ афаусыштыгъӕ, Ким (Коммунистическая интерна-

1924-рӕ илӕсым Клӕра-шым ытхыгъӕ рассказым «Мӕшыкыу» цӕу фишыгъӕр, ар лӕым ыцӕ. Цӕу амыуысы-жыкыӕрӕр мӕклӕодыжыи. Ащ фӕдӕу тилӕ цӕ дахӕхэр: Хъа-рет, Зулим, Нӕфсӕт, Мус-лӕимӕт, Мерӕм, Ерстӕм, Байзӕт, нӕмыклӕхӕри. Джырӕ уахътӕм нахъ аусыхӕрӕр нӕмыклӕ зӕпкыцӕлӕхэр арых. Ау зӕклӕри а зы шӕыбзӕм клӕбжӕкыхъ хъуштӕп. Сӕ си-насып кыхыыгъӕп, сахъ-фагъӕп пшӕашӕ зылӕмӕ. Ау бӕмӕ цӕхэр афӕсыуыгъ. Мы лӕхъаным диным нахъ епхыгъацӕхэр аусӕу кы-сӕуагъ.

Титхӕклӕ нахыжыхэм яп-роизведенихэм цӕу ахӕт-хэр агъӕфӕдӕхэм тиныб-жыкыӕлӕхэр хӕмыукъонхӕу кыысшӕошӕы. Ащ фӕдӕ шыкыӕлӕм кыыштыгъӕх Бибо-лӕтри, Нӕфсӕтри, Шумафӕ-ри, Суандӕри, Ерстӕмри. Ахэр жыи хъугъӕхӕу зы-ӕорӕмӕ сӕупчыи: адз урысхэм я Иван жыи хъурӕба?

Уадыгӕмӕ адыгацӕлӕ уерӕл. Пцӕи мыадыгацӕу, убзи мы-адыгабзӕу, пшӕхъаӕ ышӕуи уитеплӕи зӕблӕпхъугъӕмӕ, уиӕпаспорти дӕтхагъӕп узы-шӕш лӕпкыӕр. Тыфӕмыемӕ сыдӕуштӕу тыадыгӕшта? Къӕзгъӕзжыӕрӕр Тхъӕм еш-тӕжыи аӕошӕ, зыхӕшъуы-гъӕукыу!

ТЫАДЫГӕМӕ —
ТЫКӕЭРӕН ТЫАДЫГӕУ!

сӕтӕ иныбдӕжӕгъухэр арых. Ахэр ӕгъӕшӕлӕр блӕгъӕуи тиунагъокӕлӕ тилагъӕх.

Тхъагъӕпсӕу Алӕджыкӕо ежӕ ыцӕлӕ сшы кыыфиусыгъ — Алӕджыкыу, ядунай ахъожыгъ ахэм.

Хъатӕнӕ ефӕндӕу лъыт-ныгъӕшхо зилагъӕм 1918-рӕ илӕсым ятӕнӕрӕ кӕоу тятӕ кыыфӕхъугъӕм ежӕ ефӕндым икӕлӕлӕ ыцӕлӕ — Хъабдулмалыч кыыфиусыгъагъ. Хъатӕнӕ Хъабдулмалыч шӕлӕжӕп. Ар аӕрӕ лӕы гъӕсагъӕу адыгӕмӕ ялагъ. Ученагъ. Адыгӕ-урыс гушыӕлӕлӕр зӕхигъуоцӕгъагъ.

«Ныр цӕгъӕклӕд» аӕуагъӕба. Адыгӕ хабзӕмклӕ нахыжыӕм апащхъӕ ным икӕлӕхэм ацӕлӕ кыышыриӕоныр нӕужыи-

кӕо Шъалихъӕ икӕлӕу Ахъмӕд (ар тиунӕ исыгъ) ятӕ сабыим Ахъмӕд кыыфиусыгъагъ. Адӕ-мые Ахъмӕдми Джамбӕчыӕ Ахъмӕдӕу сшынахыкӕлӕми Тхъӕм псауныгъӕ къарет, бӕгъашӕлӕ ешыхъ.

Революцием ыпӕклӕ, пшы-хъанмӕ тетыгъор залыгъым, оркӕ лӕкӕо лӕӕшхӕу ащ яӕлӕмӕтхӕри зӕрахӕтхӕу, хъаджӕ ефӕндхэм зыгъом, ахэм ацӕлӕхэр ары аусыштыгъӕхэр: Пшы-шӕукуан, Пшытеф, Хъангуащ, Гошӕунай. Советскӕ кӕрӕ-лыгъор Союзым исоциализмӕ гъӕпсын зытӕхъӕм, а пшы-оркӕмӕ ацӕлӕхэр шыгъӕзыягъӕ хъугъӕх. Шагъӕзыӕпагъӕп, ау агъӕклӕкыгъӕх нахъ. Насып-хъан — Настя, Аслъанхъан —

ционал молодежи) зыцӕлӕхӕми непи уӕуӕклӕшт.

ӕ нӕмыклӕ хъугъӕ-шӕагъӕхэм ялытыгъӕу, заом илӕы-хъужыхэм ацӕлӕхэр — Зоя, Лю-бовь, Юрий, Хъусен (Андыр-хъуаӕм техыгъуу) аусышты-гъӕх. Урысыцӕлӕхэр бӕу аусы-штыгъӕх. Ар кӕӕззыгъаӕорӕр джы нӕжӕ-ӕужыхэм — Валя, Женя, Катя, Ира, Лида, Люся зыцӕлӕхэр зӕрахӕтхэр ары.

Тхъаматӕм кӕӕрӕгулыр ыӕофытагъ: «Кӕуи, Колхозник кыысфащ!» — ыӕуи. Адрӕм ыгъӕшӕлӕгъуагъ, джӕуап кыыри-тыжыгъӕ: «Шӕмыӕлӕжӕ колхо-зым колхозник тыдӕ кыӕреб-гъӕхыжыштыгъ?» Лӕым ыцӕла-гъэр Колхозник, кӕззыӕӕтӕ-жыгъӕр Адӕмые шӕш.

Пчэдыжыпэ. Тыгъэм ынэпцэ тхыхагъэхэм мафэр зыфэдэштыр къыуагъаштэ. Чэткъуртэм къетэ-къоклыгъэ чэтжыкы хъурэбзэ къолэнхэм уц осэпсым гушлоу зыщатхакъы. Изч-мэлэшхэм адэт хъайуанхэр чэщым тлэкълэ зэкълэ-луглагъэхэу, зэтедыагъэхэу, хъуплэ хъоо-пшаум фэзэшыгъэхэу маклэу къыхэбыуклыгъэх.

Шумафэ, унагъом ышъхьэ, ибысым, зэрихабзэу, былымхэм яфэлэ-фашлэ зырегъэкъухэ уж, «хэй-хэй!» — ылозэ, чэм-шклэ зэклэсыр ыкли мэлхэр шагум къыдыфыгъэх. Хъайуанхэри боу гушых: япложьын имыщыклагъэу, Изж-лъэж дэдэхэу къэлапчъэм къыдзэрэтэкъухи джабгъумклэ алонтлагъ, чылэгъу-нэмклэ апэ рагъэхъугъ. Мэфэ ренным шъоф гулэтыплэм, хъуплэ уцкъэ-шхьэ губгъом тхъэжхэу итыштых; зэрыфаем фэдиэз жьым, псым гу ашафэшт.

Чэм клэнтлэушхом изымыгъэ-

Шухъафтын

(Рассказ)

заклэ ыгу къыгъэпагъэу, Шумафэ бэщымклэ маклэу тлэкълэ теулауагъ. Адэри къэуцужыгъэу, хэтлэ-рыклэу клэбгулэи, клылагъ. Мэлхэр, хъун-хъушъ дахэу, зэклэп-хъэжыгъэхэу — ани, ати, шьынэ-хэри махъэх, якласклэ энэгъуагъэ шъоф шъхъафиты!

Мы уахътэм чылэгъунэ хъуплэм цыфыбэ къеуалэ. Хъулфыгъэхэр шлуфэс фабэр алуэу зэкълэупчлэх, зэхэгущыгъэх, къэбар-щэбар тлэкълэ-шъоклэхэри зэхэуцохэшъ къышцызфэралотыкы. Ау негъ-рэмклэ, Шумафэ чэмыр чыплэм зынегъэсым къызтэуеуцо Иоф имылэу, ытлупщыгъэ сэлари «шъу-ихъалэл» ылуи къафигъани, зэрэгъ-жажъорэр къэпшлэнэу къылу-кыжыгъ. Шы Изжхъэ закъом Иоф маклэ илэна? Етлани ибын-унагъэ къышцигъэклэнэу фаепышъ, уцуи тлыси илэп, машалахъ, лыр машинэ псынклэм фэд.

«Си Шумафэ игупцлэнэгъэ-цыфышлугъэ Тхьэм елъэгъу!» — янэ зэрипоренэу, Тхьэр къетэу дахэу мэлсэу, сабий дахэхэр ялэх, аплух.

— Арэп, Дзэукъожыкър, укызэкълэуцоу, цыфы фэдэу тынгу плыгъэу сэлэм къытэпхыгъэмэ сыд фэлэгъагъа? — Тыгурыкыо лъэ-къымэ плыжыкър къыклэлъыджагъ лыр къызыщичымэ зэрэшлэи-гъор мыгъуащэу.

Ау Шумафэ пылгыгъахэп, аужып-къэм, зыгори зэхимыхыгъахэу, ыжэпэ-цапэ зэтырихыгъэп.

— О унэ лупшыкхыгъэу, чэл папклэу, ащ улуэ зэпытышт: хэт сыд еслэна, зэблэсхына, згъэблына, мэтэ папцлэ клэклэслэна олошъ ущыт. Арыба, псэушъхьэ нэгъу, укълэ-зэкълэклагъэр. Сыфаеп сэ ащ фэдэ шылакълэ, шыкур, сызпылтын икъун сй, си Тхьэи згъапцлэрэп! — къэкложыгъэ гуклэ зэригъэфагъэ. Нэрэ-лэрэм къэсыжыи, шагум къыдэхъажыгъ. Пчэдыжыпэ жьы къабзэр зэрагъэхэрэ шъхъаныгъупчъэ луубгъуклыгъэм лугушлуклэу Лухъагъ, чыер зышлэушъоупс пшъэшъэжыкы нахыклэм шъхъа-щыплъаеу, негъэр мэфэ нэфыбзэ, ыгу кваргъо ар илъэси 5 зэрэхъу-рэр лэшлу-лэшлоу илэ, цыклур зэригъэгущлэшт амалым еусэу шъхъаныгъупчъэм иплъагъ.

Ынэ нэшхо шлэтхэм чыкы цыпэ гори аклэмылэу, къежэщтыгъэм фэдэу, сабиар къызышпкыгъ, чэ-сэй фыжыбзэм хэшпкыгъэ чэщ джэнэ дыгъэу къэгъэгъэ къошын хэшпкыгъэр зыбгъэур зышцидзи, псынклэу басымэ джэнэ пкыра-пкынар зышцилагъ.

— Пап, негъ сиденъ рождени-ба, сыкызыхъугъэ мафэба?! — епложьын ищыклагъэп, ышлэштыр ышлэгъахэу къэхъугъэм фэд.

— Ары, сипшъашъ, Тхьэм пшъэшъэжыкы лорышлэ дахэу, узынчъэу, гъэсагъэу уешл! — тыр фэлэулауагъ. — Пшъхъац шлэхэу къыгъабыл, тыклошт зыгорэм.

Мэзагъо дунаир идунаеу, пклатэмэ-лъатэзэ, ышпхъухэр зыдэщылэ унэм чъагъэ, адрэхэри къежэщтыгъэхэу къычлэкълэ, къы-фэчэфы дэдагъэх. Нахыкклэ цыклум имэфэкл хэтклэи мэфэ лъаплэу зэрэщытыр мыгъуащэу, унэхэр бэшлагъэу зэулагъэклоты-жыгъэхэу, зэлыхыгъагъэх, пчъэ-лупэ къэгъагъэри псыклэ гъэшто-кыжыгъэу пхъэнкыгъагъэ.

Шыпхъу цыклум ышъхъац кыхъэ псынклэу тлоу къыфаблагъ, бант фыжыбзэхэр къыхашлагъ.

Яни кыхъажыи «А сипшъэшъэ нэшхъожъ цыклэу, укъэтэдъжы-

жыгъа? Мары атэкъэ джади уятэ пфиуклыгъ, сэри лэшлу горэхэр пфэсшлэштых, Мэрэят, Сарэ, Ритэ, Асик етлэнэ укъяджэнышъ, шъу-зэлэгъу-ныбджэгъу цыклухэм шъуздэшхэшт, шъуздэдъжэгущт», — ылозэ, гуапэу Изжхъащэу къышцифагъ, сыда ар зымыуасэр! Ежъ пшъэшъэжыкыем гушлор ынэ къыклэтэкъу, ятэрэ ежыррэ яшъэф зымы рилорэп. Чым на-мыгъэсэу, ни, ти, нэнэжъри, шып-хъухэри зыфэшлэхэу сабыим, ыгу зэрэхахъорэр къапшлэу, ыни ыш мэхшы — насыпышлу.

Шумафэ сабыим ылапэ къыубы-ти, хэтэ лъэс гъогухэмклэ псын-клэу асфалт гъогушхоу Мыкыуапэ клорэм къеклугъ, таксиклэ клон гухэлэ илагъ. Пшъэшъэжыкыем ыгу дахэкклэ къэкыжыкыи горэ фишлэмэ шлоигъу, лышжыкыешъ, ренэу ины хъугъэми лэшлу-лэшлоу къыдэоежъэу зыдылыгъышт. Та-кыкы заулэ шытыгъэхэу, къоджэшхо гупчэмклэ нэклэ-псыклэу къышцызгъэзжыкыгъэ такси маши-нэ къоепсышъошхор къыгъэгущт. Кызыришлэрэр мыгъуащэу шофе-рыи къыфэчэфыгъ.

— Сыдэу пшъэшъэ цыклэу даха мыр, мыр ош пае! — ылозэ, бар-дачокым дэлаби, лэм члэмыфэу мылэрысэ плыжыкыбзэ къыдихи къыфишцигъ.

Мылэрысэр зиклэсэ Мэзагъо ыцэхэр къылупсыгъэх, «спасибо» рилуи, игуапэу мылэрысэм хэцэ-къагъ. Ичаныгъэ шоферми ыгъэ-шлэгъуагъ.

— Непэ сипшъашъэ къызыхъу-гъэ маф, илъэси 5 мэхъу, клэлэ-лэцкыклэу ыгъыплэм члэс, «ишлэ-шлэгъошлу, зэкълэупклагъ» алошъ къышцэтхъух, — къылуагъ тым. Ишъэф ышъхъэ къырымыхыпэу маклэу къыпигъэхъожыгъ, — сы-фай еджэгъэ-гъэсагъэ хъунэу.

Таксист урыс лышхори хъалэл-хъалэлэу къылуплэзэ, Шумафэ илфыгъэхэм ыпсэ зэрэхэлтыр къыгурылоу, ибын дэтхъэнэу, анахыклэ анахэ класэри еджэгъэ насыпышло хъунэу къыфэлэулауагъ. Урысыбзэр пасэу зышлэгъэ сабий-ми джыри есэжыкыгъэу «спасибо!» — къыселом, яти лыри ыгъэш-хыгъэх.

— Необыкновенно шустрая, очаровательная, несравненная, большеглазая девочка, — гушылэ дахэу шылэмклэ зышъхъасыжыкы-гъэп, къышцэтхъугъ. Лаби, джыри зы мылэрысэ къыритын ихысапэу къыдихыгъ, ау Мэзагъо ышта-гъэп:

— Дядя, это Вам, вы на рабо-

те, кушайте, а мне папа купит.

Сабыим игулыгътэ-лупклагъи иурысыбзи таксистым джыри ыгъэунэфыгъ, тыр лъэшэу зэрэ-щыгушхуклэри гу лъитагъ.

— Шумаф, анахыкклэхэр сы-дигъуи анахэ ялых, хупхъэх, ори мы цыклум пэпшыин зэрэщы-мылэр къыпхэщы, Тхьэм гу шы-уегъаф! — ылозэ, къэсыгъэхэти кыыригъэкыгъэх.

Мэзагъо мыхъэр къылошпкыкы: — Псынклэу тыкэсыгъэба, пап, мами, зыцэ горэми ышлэрэп ныла мыщ тыкэклэуагъэми? — къеу-чы.

Ащи гу лъитагъ елошъ, тыр тхъэу маклэу мэхшы.

— А сипшъашъ, тучанышхом тычлэхъан тыкэщэфэнышъ, дяде Жорэ (таксистыр ары) джыдэдэм тицэжышт, — кырелэ.

Пшэ пшэимэ унэсынэу, къэлэ паркыр блэгъабз, гъэмэфэ жъот макъэр къыдэлуклы. Уплэмэ, хъ-рен клэшлэгъэ хъураер, ошъогум члэрэ щэрэхъышхо-зыплыхъа-плэр кэлъагъох. Ау Мэзагъо лорышл, ятэ кымылоу ежъ сыдкли ылэ зыригъэшъырэп. Ащ ешлэ зэкклэ хабзэр, ыгуклэ зыфэ-зыфэшлэури сыдигъуи къешлэ.

«Детский мир» зыфилорэ туча-нышхоу зиапч шъхъаныгъупчъэ-шхо гъунджэкухэм джэгольабэр къарышхэрэм члэшэ.

— А сипшъашъ, сэ ахъщэ тыплэ кассэм дэжъ сыщытышт, о зэкклэ кэлплыхъ, негъ о уимэфэкл ма-фэшъ, узыфаеу тучаным телъыр зэкклэ къыпфэсщэфышт, Мэзагъу. Тэрэзу аплэи, узыфаер кыхэх.

Сабыим ынэ нэгъо дахэхэр кыгушлукыгъэх, ыгу цыклэу тып-тыпэу кытеуагъ. Иклуи ичыи зэхэ-тэу, тучанышхо зэхэтым щыц хъугъэ.

Шумафи уцугъэу щыт, лъэплэ, ежэ. Гупшысэхэм зыкыгуащлэ: анахыкклэм зэрэфэщэпагъэр, фишлэщтымклэ «ы!» зэримылэр ежымы зэхэшлэ, етлани мо сабыим клуачлэ къызэрэхилыкхэрэр егъэ-шлагъо, фыщымытын ылэкълэ-штэп... сабий луб, ялыи. «Ыгурэ ышлорэ икыоу ахэрэхъу, зыкы-рэгъот, гушхуагъэ ерэшл, джащы-гъум шылэныгъэ жьыбгъэхэм раклэштэп, къэрар лъапсэу ышлэрэр псэумэ фикыушт», — ылозэ тезеклэхъэщтыгъ. Гупшысэ шлошылэ, пшъэшъэжыкыер къы-лулэзэжыкыгъ.

— Кыххэпхыгъаха, сипшъашъ? — пэгъоклыгъ.

— Ары, пап! — ело, ылыгы-шхо щымылэми.

Мощ фэдиз тучанышхоу нэм фэмылпырэм зыфэ-зыфэшлур зэкклэ кыхыхынэу члэтлупшыхъ-гъагъэми, Мэзагъо зы закыо кы-хыхыгъэр: бзыу цыклэу быбылэ джэгольэ дахэр ары. Кыфишцэ-фыгъ. Елъэлугъ джыри зэ, джан, клэпхын, кофт, цуакъэ, нысхъап — макла мыщ телъыр кыхыхынэу, зэрэфишцэфыштыри джыри рилуагъ. Ау ежъ шлоигъом сабы-ир теклыгъэп, зыфэмыеми лы-лэбагъэп. Шэн пытэ илэ зэрэхъу-щтым уехъырэхъышъжыкынэу шы-тыгъэп, зыфаери зыфэмыери зэ-хефы.

Пшъэшъэжыкыем нэепсыягъэ къызэрэхэмыфагъэр зылгэгъу-гъэхэми яти агъэшлэгъуагъ, кы-хыхыгъэ джэгуалэми мэхъанэ фашпкыгъ.

«Псаумэ, ар зыгорэ хъушт!» — ежъ-ежырэу тым зэриложыкы, еужыкхэу вокзалым къылухъажы-хи, зырыклогъэгъэх такси дэдэмклэ чылэм къэсыжыкыгъэх.

Мэзэгъо цыклум иилъэси 5 зэ-рэбынэу тынчэу зэдагъэмэфэкыгъ.

Телефон трубкэр сэгъэтылгыжы

Лирическэ эссе

Охътаклэм илъэхъан тинасыпышлуагъэми тинасыпын-чъагъэми къэшлэгъуаеу (Тхьэм ылуагъэшттын) телефон гъуцлэхэм тызэрапхы. Къэкълэ-наклор, лыхылы е гупсэ зэфыштыкклэхэр хэшпкыклэу мафэ къэс хэтклэи нахъ маклэ, нахъ махэ мэхъух, зыдэтымышлэжыкыпэу, цыфыпсэр гъэры тшлохъоу, анахэ зыфэныкыоу ежъ ищыклэгъэ илэгъу псэ-къуапэм клэрэклэ, клэрэзы.

Жъи клэи язэгъурыло-зэрэгъашлуи, ялхъэй-псэй зэхэщы-хъагъи ухъэфызэ зэбгырэтэкъу. Зэралоу, «дунай клэды-жыгъор къэсыгъэу» къышцагъэхъу. Ау сэ сыгугъэрэп ар клэухэу. Цыф акылыр зыщытхъамакклэм, гухэр шыу-кыпыхэ хабзэба!

Сыгу симыгъэгупсэфэу, ар сишэн щымышми, теле-фон трубкэр къэслэти, сыпфэгумэкклэу, уигуэжъопхыгъэ-псынклэгъэу къыошъэшъэхырэми узэригъэхъатырэр зы-фэхъын симышлэу, сыкыпфитеуагъ.

Телефоныр зэгъугъэ бэрэ къызыджэгъэ уж, моу къэз-гъэтылгыжыкыи зыщыслоным, шэрэ-пллэо, лъэпэо макъэ-клэ, — «сыкъэдало, хэтэ ар?» — ылуи, бзылфыгъэ хыилэ макъэр къэупчлэагъ. Сигумэкклэхэу мэфэ заулэм орклэ сызылыгъыгъэхэр, лудэнэ шэгъэ дыплэу, зэпышъэшъы-гъэх... Сшлэу сыгукли сшъхъэкли сыкызылэчыгъ: гур лъатэу, лъатэу, убытыжыгъуаеу тлыгурыгуштыгъ. Шъхъа-фитэу зэрэсфэлэкклэу заулэрэ жьы къэсцагъ. Ары, псэу, узынч, зымыгъэзэшын гъуси ил..., — зызгъэлэсэжыкы-щтыгъэ. Сэри зи мыхъугъахэу силофмэ ауж сыхъажыкыгъ, ау гу цыклум чыплэ рэхъат гори дунэешхом щигъоты-жыштыгъэп.

Бжыхъэ ошлу дахэу бэрэ тызэгупсэфыллагъэу тхэзгъэ-хъуагъэр сигунахъ хэхагъэу къышыхъоу къэнэгъгузагъ, къэчэфынчъагъ, къэуцылыгъ, гъын-гъыпсыгъ.

Гумэкклэ-гухэкклэхэм спкыынэ-лынэхэм закыыхагуащэзэ, сыкыагъэтхыгъышттыгъ — сыхъатышэм плыыр-жъэр сты-рышхор кыыскылылхъагъ.

Унэр чыылэ, дунаир шхъуантлэ, жьыр дысы.

Нэф шгыгъэми, сынаплэ къысфызэтэхырэп, зэхэ-сшлэгъэ гумэкклэм сызэкклилулагъ.

— Ащ нахъ цыфхэм ащэчырэба, сицыклужыкыи?! О улуш цыклуба, зымыухыж, зыгорэ «джэгуплыгъэ» хэлъадэ къэс упсэ ор-орэу хэпчыжыкыи къыошлэштыр тхъамакылагуи, — зыгорэ къысэушыи. — «Цохъонэу къэхъугъэ пэпч, тамэ фэшпкыгъэкли быбыштэп» — къэп-шлэжыкырэба уэсклошхом зэрилуагъэр? Хэти иплгышхом фэд иуцогъури ипышцэгъури! Шъхъэ зымылэр псэм рэ-джэгъу хабзэ сыдигъокли, джэгуплыгъэ зылуклэклэ зэ-кошъоожыи.

Гуклэгъу-шулэгъури зылэплэ дэдэу, ар зыухъуэмэи фаблэу, фэгулэу, ыпсэ закыо нэмыклым къурмэн лъэ-гуклэтын фэзышлэхэрэр зыщыкыгъэхэр зэралорэмклэ, ллэшлэгъу блэкыгъэ чыжыкхэр ары. Непэ ащ фэдэхэр на-хыбэм ядэхъашхэных, сыда плэмэ ащ фэдэ зэхэшлэ иныр ащэми, ахымыи, ашхыми ашлэрэп. Сыдэуштэу ашлэна, гухэр дыкыгъэхэу, псэхэр джэнэ хъаф лъэлугагъэмэ аклоцыт къодыехэу, фикъарэу къеклоклыхэмэ?!

Езэгъыштых негъэрэ мафэм зыгорэуштэу шыупэбжъэ къодыехэмэ: зэрэпэсыжыи зэкклэри — пцлысыни, тыгъо-ни, шъугъони, псынклэни, къумалыгъи, зэфэнчъагъи. Япый шъхъал шъыпкър. Ащ ыбгъуи ынатли альэгъунэуи зэхашлэнэуи фэяхэхэп — зэрэдунаеу зэщыкыкыгъэу, пцлыкклэ зэхадзэгъэ шхыоу, сыдми зэрэлъэшгъух. Арышъ, дунаим угу ебгъэкълун фэдэ гори тетыжэп. Шъыпкыэмклэ, лфышхуа арэу телефоным «ишлэфэгъэ» бзылфыгъэ гушлэзэ къыклэригъэхъагъэмэ, зыдымышлэжъэу ежъ-ежы-рэу зыдэхъашхыжыкыгъэ зытесыгъэ къутамэр эзыупклэхы-жыгъэу.

Зыкыэсшлэжыкы зэри плэм зыкыыхэслэтыкыгъэ: бжыхъэ мафэм инэшхъэй маклэ зыфэзгъадэу, шъхъаныгъупчъэм силпгъэу тлэкълэу сыщытыгъ. Ижырэ кыушъхъэ тхыцлэ пытэ тхыхъагъэхэр, мзэ пырыпыцу куащэхэр, уц къэшхъо шхъонтлабзэр, сурэтшыгъэ дахэу, къэлъагъоштыгъэх. Ду-най нэфым икклэрэклэгъэ мыухыж зыхасщэзэ, зыкыэз-гъотыжыштыгъ.

Уздэонэуи узэзонэуи шытэп: хэти шлоигъом тетэу мэлсэу. Хэшыкыгъэ закълэу шхэу, хэшыкыгъэ закълэу зыфапэу, нахылэрэ игушшысэрэ зэготэу, илорэ ишлэрэ зэтемыклэу, зэтэхэу, зэтефэу ба шылэр?! Хэти клоцылтым фэдиз ищылаклэри, изэхэшпкылыри, итхъагъори, сыдми зыгорэ зылуидзэмэ, ригъэтлэрэхэмэ шхагъэкклэ зылты-тэрэр макла. Гъоумаф! Узгъэмысэрэп.

Сэ сыгъогу нэмыккылыгъу гъэзагъэ. Къоклыплэм иусэклошхо зэрилуагъэу, «сэ шхын зэхэдзышхуи сй, хэтми цыфы ыцлэклэ псэклэ симышлэрэм зы такыкы закыокли сыдэпсэун слэкылыштэп».

Телефон «бзэгухъэр» бэшлагъэ зысымыгъэфедэжыкы-рэр. Сыда зэрэсищыклагъэри. Уфэсакъэу ухэтми гум уклэдэлуклымэ, уиггэпцлэштэп, псэри гъошэштэп.

Ягумэхъагъэ къатеклуагъэу чыгъхэм пхыи-пхыи-пхъэу тхъапэхэр зыпагъэтэкъужыкы. Бжыхъэ мэфэ клякохэри гунэкклэ-лэнэккыкы, зэщыгъо нэшхъэир члым зэфэдэкклэ кытыралакклэ. Ибылыс укызыэтлупшыжыкы, ижыкыкы-шэ зэлухъэу, пшлагъэм уыстыжъэу, мысэр умыгъотэу, «кыысфэгъэгъу» убзэми уемыуцуалэу пшъхъэ утэбжъа-гъэу ухэтгыгъ.

Зыкыэбгъотыжыкыным ищыклэгъэ лэзэгъу закыор пшлэу синэфыс укыфызэтхыокыгъ... Ау уителефони бзэмылэ, чэщыми нэпс чыылэр къылозы. Клым-сым шынагъом зыкыуеусэи.

Тюбилярхэр 60

ХЪУАЖЪ Налбий: «Зыпари хэсымыгъэззэу къэсклужьыщтыгъагъэ»

Шэуджэн район администрацием ипашэу Хъуажъ Налбий ыныбжъ тыгъэгъазэм и 9-м илъэс 60 хуэгъ. Ащ ипэгъоклэу гушы-лэгъу тыфэхуэгъ.

Налбий «щыцэныгъэм пстэури щушэтыгъ» зыфалохэрэм ащыщ, еж-ежырэу цэ зыфэзы-шыжыгъэ цыф. Мыекхопэ мэкхумэщ техникум ыуж Тимашевск районым иколхозэу «Зэкхощыныгъэм» илофшэн щыригъэжыгъагъ. Ащ щылажэ-зэ дзэ къулыкхум клуагъ. Къулыкху ужим Краснодар мэкхумэщ институтым чэхъажы, дэгъу дэдэклэ ар зочнэу къулыкхыжыгъ. Еджэным даклоу илофшэнымы къызыщыгъэ районым щыпиджыгъ. Совхозэу «Заря» инженер илофшэн зэфэхьафхэр шигъэцаклэхэу 1987-рз илъэсым нэс щылэжыгъэу, «Райагропромснабым» ипашэу агъэнэфэгъагъ. Илъэсыр ащ илофшэн щылажэу, щыцэныгъэм пстэури къыфызэрхыоклыгъ, мэкхумэщ сэнэхъатэу ыгуи ыпсы зыхэтлагъэу ыгъэцаклэщтыгъэр нэмыкI шыпкэкI зэблхыун фаеу хуэгъ. 1998-рз илъэсым АР-м финансхэмкI и Министерствэ ащэжышъ, илътэнуплэкIун ГъэорышлэпI ипашэу агъэнаф. Джы зыут ИнатIэм лухан охъуфэкI ащ щылэжыгъ. Министерствэм защэжым къэралыгъо къулыкху-шхэр зыцагъэхъабырхэр Академиеу Ростов-на-Дону дэтым икхутамэу Мыекхуапэ щыцэныгъэ хуэгъ. Джаш фэдэу Налбий еджэнымы илофшэнымы агодзагъэу илъэсыбэрэ спортым пылгыгъ, гъэхъагъэхэри щышыгъэх. Ар самбэмкI ыкIи шхъафит бэнэнымыкI СССР-м спортымкI имастер, мыхэмкI тренерэу илофшэнэу хуэгъ.

2008-рз илъэсым УФ-м иагро-промышленнэ комплекс хэхъоныгъэ егъэшлэгъэным илахышлэу зэрэхышхыгъэм фэшI тыжыны медаль Налбий къыфагъэшшошагъ. А илъэс дэдэм Адыгеим итын анах лъапIэу «Адыгеим ищытхуэхэ» зыфиорэр къыратыгъ. Джырэблагъэ Хъуажъ Налбий «Эффективное управление кадрами» зыфиорэ дунэе зэнэкхъокум илауреат хуэгъ, УФ-м икхэралыгъо тынуу «Руководитель года — 2009» зыфиорэр къыфагъэшшошагъ.

— Налбий, щыцэныгъэ гъогоу къынкIугъэм гукIэ укхырыкIожьыгъ, сыда къыбдэжыгъэу анахэу ащ къыщыгъэжыгъэжыгъэр?

— Зэрало хабзэу, унэ сшлэгъэ, зы чыгъэп згъэтхыгъэр, сабыищ сплугъэ, пхьорэлъфхэр сIэх. Нэшлэшлэгъэу шымытэу, илъэс 40-м ехуэгъэу сыхэгъэу сыфэлажэ. Сыд фэдэ илофшэн сыфэгъэ-загъэми, коллектив дэгъу синасып къыхыгъ, сагурылуагъ, къызгурылуагъэх, шхъэкIафэу къысфашыгъэр, къотэгъушхоу зэрэсIэхэр ренэу зэхэсшлагъ. КъытIэхуэххэрэм снопытIэ садэгъошэн амали сIагъ. Зэлашхэр спортсменэу Емыж Арамбий апэрэ тренерэу сызэрилагъэм лэзэшэу сырэгъушхо. Севастополь дзэ къулыкхур зыщысэхым полкым ищытху тхылъ сыдагъэхъанэу синасып къыжыгъ. Сирайон ис цыфхэм цыхъэ къысфашып зэ сыхадзгъ, ятлонэрэу нахыбэхэм амакхэр сфатыжыгъэх. Сызыфэе

пстэури щыцэныгъэми, мэкхумэщ хызымэтым хэхъоныгъэ инхэр ышлэгъэх, промышленнэ предприятиехэм ащыщхэр зэтэдгъэуцожьынхэ тлэкIыгъэ, гъэстыныпхэе шхуантIэр цыфхэм алъыгъэ-сыгъэнымкIэ ыпкIэ тылгы-кIотагъ. А зепстэумэ сэркIэ мэхъэншхо яI. Мыхэр къыбдэхуанхэр насыпыгъэу сэлъытэ, ау сэ сизакху ахэр сишлушлагъэхэп. Сызыплугъэхэм, сезыгъэджагъэхэм, къулыкху зыдэхыгъэхэм, тренерэу сIагъэхэм, коллективэу илофшэн зыдэхыгъэхэм, районым исхэм ялахъ мымакIэу мы зепстэумэ ахэлъ.

— Сыда адэ къыбдэмыхуэгъэу пльытэрэ?

— Шэуджэн районым иадминистрацие ипашэу ИнатIэ сызылохэм сшлэнэу згъэнэфэгъагъэхэм ащыщых район сымэдэжыщым игъэцэкIэжыны, къутырэу Хапачевым дэт еджапIэм ишлэн, псыхуоу Лабэ автомобилхэр зэрыкIотхэ лэмыдж тельхыгъэныр. Сымэ-джэщым игъэцэкIэжыны мы илъэсым едгъэжыгъ, 2010-рз илъэсымы ар лъыдгъэкIотэщт. Тэгугъэ еджапIэу зигугъу къэсшлэгъэм ишлэны къыхащт илъэсым къы-зэтэмыуцонэу. Ау енгъуагъо лэ-мыджым ишлэн 2011-рз илъэсым нахыжыгъэу етымыгъэжынкIэ. МыщкIэ кризисым иягъэ къы-титыгъыгъ.

— Налбий, илъэсыбэкIэ узкIэIэбэжыгъэм, Шэуджэн район администрацие ипашэу ихэ-дзынхэм уахэлэжыгъагъ. Ащы-гъэм ар о ушлэныгъоныгъагъ, ау непэ хэткIи шхъафэжыгъ, а

АР-м и Президентэу ТхыакIушынэ Асланрэ Хъуажъ Налбийрэ къутырэу Чернышевым дэт гурыгъ еджапIэм ишагу къыдэхэх.

лэхъаным республикэм пашэу тетыгъэхэр мы ИнатIэм улухъаным фэагъэхэп ыкIи ар къыздагъэхуэгъагъ. Илъэххэр тешIахы, пашэхэр зэблэхуэгъэ хуэгъэх, ахэм мы ИнатIэм о улухъан фаеу алъытагъ. АпэрэмкIи ятлонэрэмкIи цыфхэр о къынкIэлэуагъэх. Мы зеп-стэумэ еплъыкIэу афууиIэр къытаIу.

— Шыпкхэр пIотхэм, блэ-кIыгъэр къэзгъэбырсырыжыныу сыфаеп. Пашэхэр зыфэмыагъэхэм зыпарэкIи нэужым сегупшыса-гъэп, нэмыкIэу сызыгъэгумэкIы-ныбэ ащ къыкIэлэуагъагъ. Хъу-рэ пстэуми шуагъэ горэ къахэп-хын фаеу сэлъытэ. Район админи-страцием пашэу сыфэмыагъэхэм экономикэ ыкIи финанс шлэныгъэ зэзгъэгъотыгъэ, ащи зыщысушэ-тыгъ, уллэкIун-лътэн илофхэм афэкхулаи сыхуэгъ. Непэ ахэр лэ-шэу къысшхъалэжыгъ. Сыгу къе-орэр охъабэ тIэкIэки, районым ипредприятибэ зэрэзэтэыгъэр

Налбий Хэгъэгъу ззошхом иветеран фэгъушIо.

ары. Ахэр къызэтэбгъэнэнхэ плэкIыштыгъагъ.

— А хэдынхэм ауэж нэмыкI шыпкхэу пстэури уищыцэныгъэ щыцэблэхуэнэу хуэгъэ, етIани илъэс зыхыблэкIэ уигъогу нэмыкIэу къыгъэзагъ. Ащ фэдэу узытэхъагъэм утекIыныгъ, нэмыкI гъогу урыкIонэу зэрэху-гъэм ишныр зэблэхуа?

— Шыпкхэ, илъэс 28-рз сызы-щылэжыгъэр хэдынхэм апэу сы-захэлажэм зэблэхуэн фаеу хуэгъагъ. Ащыгъум сызытэхэ-гъэгъэ «маршрутыми» нэужым сыкытэкIыжыныу хуэгъэ, ау... шэныр зэблэхуоу сIон слэкIы-щтэп, епсыхэ, нахъ пытэ ешIы сIомэ нахъ тэрэз.

— Налбий, умэкхумэщ иофы-шлагъ, уфинансистыгъ, тIумкIи гъэсэныгъэ зэбгъэгъотыгъэ. Ухэ-тэу о зыплъытэжыгъа?

— НахыпэкIэ производствен-

клорэр зыфэдэр сшлэзэ сыкхэ-кIуагъ, цыфхэм, республикэм ипашэхэм цыхуэу къысфашыгъэр къэзгъэшыпкхэжыны фае. Сыгу зыщыкIодырым зэрэсымызакхэм-рэ гушылуэу стыгъэр згъэшлэжы зэрэмыхуштымрэ сягушшысэ. Ахэр ары сыкхэзыгъэуцужыгъэр.

— Уиофшэн о угу етыгъэу зэрэбгъэцаклэрэм, чэщи мафи, ишмэбтэ тхъаумафи уимылу иоф зэрэпшIэрэм фэдэу къыбго-тыхэми иоф ашIэн фаеу олътэу аIо. Ар шыпкхэ?

— Шыпкхэ. Ар Совет хабзэм илъэхъан къыхэхыгъэ шэн. Илофшэныр шлу плэгъуныр, гъэп-сэфыгъо уимылэныр щытхуэгъэу слыгъэрэп сэ. Мары иофыгуагъэ зэрэтилагъэри, тапэкIи шлэгъэн фаер зэрэмымакIэри къэтлуагъ. Ауштэу иоф зэдэмышлэмэ, ахэр зэшлэпхышхэ. Сэ силэгъухэмрэ нахыжыгъэмрэ ащ фэдэ иофшакIэм тесэгъ, Совет хабзэм илъэхъан ары иоф зэрэтшIэщтыгъэр. Ар бгъэ-шлэгъонэу щытэп. Непэ дунайр нэмыкI, ныбжыкIэхэр нэмыкIэу есагъэх. Гъэпсэфыгъо ямылу иоф ашIэнэу сIорэп сэ. СэркIэ анахъ шхъалэр зыфэгъэзагъэхэр икхуоу ыкIи игъом агъэцэкIагъэхэу къа-гъэлэгъонхэр ары.

— Зым унхъэшацэу, еIолла-пIэ къыпфэгъотыгъауеу еIо, нэмыкIхэм сэмэркхушхо пхэлэу, уцIыф къызырыкIоу алъытэ.

— (Мыщ дэжым Налбий лэ-шэу шхыгъэ). Адрэри мыдрэри схэлъын фае. Сызымышлэпэхэрэм сыпхэшацэу алъытэ. Зэшло-хыгъэн фаеу шыIэр сшхъэ нэмыкIэу, сызрегупшысэ зэпыт-рэр арын фаеу сынгъу зэхэгъэхэ-гъэныр къызыххэлыгъэр.

— Налбий, Адыгеим итын анах лъапIэу «Адыгеим ищытхуэхэ» зыфиорэр къыпфагъэ-шхошагъ, джырэблагъэ УФ-м икхэралыгъо тынуу «Руководи-тель года — 2009» зыфиорэр къыуатыгъ. ОркIэ тара анах лъапIэр?

— Джырэблагъэ къысатыгъэр къэралыгъо наградэми, «Адыгеим ищытхуэхэ» сэркIэ анах лъапI. Мыхэри нэмыкIхэри райо-ным илэжыакохэми, идепутатхэ-ми, зэкIэми зэдэтыгъ.

— Принцип шхъалэу щыцэ-ныгъэм сыда щылуиIэр?

— О къыомыкIуштыр нэмыкI-хэм ямышIэныр ары.

— Зыбгъэпсэфынэу уахътэ къыхэкIа?

— КыхэкIырэп Iомэ нахъ тэ-рээ. Ар пстэумэ сэ анахъ сы-лофшэкIлошхокIэ арэп. Еж икIэсэ иофыр ышIэмэ зигъэпсэфэу цыфхэр щыIэх. Джэхэм сафэд. СикIэсэ иофым сылэхуэу зэпыт.

— Ару щытымы, уахътэ къыхэкIыгъэ...

— Уахътэ къыхэкIыгъэ сыныб-джэгъухэм адэсэгъако.

къыдэхуштыгъэ ыкIи зэшлуны-щтэп. Уизакхэу зыхуыкIэ анахъ иофыгъо цы-кIури кын къы-щхэу. Шагъэ щыIэмэ, си-закхэу сIэ-шлагъэп, нэбгы-рабэмэ яшлу-шлагъэ хэлъ. Ахэр респуб-ликэм ипашэ-хэр, районым идепутатхэр, цыфэу къызго-тэу иоф къыздэ-зышIэхэрэр арых. Сызда-

— Спортым уиныбжыкIэ-гъум охъабэ ентыгъ, непи спортсменхэр зыщыбгъэгъу-шхэрэп. О шхъэкIэ, псау-ныгъэм пае нэмыкIэми, спортым къыфэгъэгъэжыныу угу къэ-кIырэба?

— Адыгэмэ ялуагъэу «шышъ-хэр зыблэкIыкIэ шыкIэм улгы-мыбэнэж». Зэрэзгъэжыагъэу спортыр сищыцэныгъэ щыкIэ-сшыгъэмэ арыгъэ нахъ, джы къыфэгъэгъэжыкIэ пкIэ илэжэп. Сэ блэстIупшыгъэр спортсмен ныбжыкIэхэм сызэраделэрэмкIэ изгъэкхуынымы сыпыл.

— Сыда апэ ибгъэшыгъэр: уиофшэна, уиныбдэжыгъэр ара, уиунагъа?

— Илофшэным апэрэ чIыпIэр еуыгы, сыныбдэжыгъэр макIэу ащ ыуж кхэнэх.

— Илъэс 60-м укхыгъащтэ-рэба?

— ХъаIу. Ар Тхъэм къыси-тыгъэш, сэсый.

— Къэбгъэгъэжынышъ, икIэрыкIэу уищыцэныгъэ гъогу укхырыкIожыныу амал къыу-атыгъэмэ, сыда ащ хэбгъэгъэ-щтыгъагъэр?

— Зыпари хэсымыгъэгъэу пстэури къэсклужьыщтыгъагъэ, ау щыцэныгъэр нахъ згъэлэ-пIэщтыгъэгъэн фае. Сырыраз къызэрэгъэшлэгъэ. Сафэраз сянэ-сэгъу сызыплугъэхэм, Тхъэм джэнэт лъапIэр къарет. Сафэраз сыныбдэжыгъэхуэу сыд фэдэ чIыпIэ кын сифагъэми къызготыгъэ-хэм, щыцэныгъэ гъогуым пытэу сытеуцонымкIэ кIэлэгъаджэ сфэхуэгъэхэм, иоф зыдэхыгъэхэм. Непэ сызэрэхуэгъэр ахэм яшлушлагъ.

Корр: Налбий иофшэнэу зы-фэгъэзагъэр ыгуи ыпсы хэлъэу зыгъэцэкIэрэ цыф, зыфэжыгъэр кIэхуым нимыгъэсэу ыуж икIы-щтэп, къэзыуцухъэхэри ауштэу щымытэу афидэрэп, къаигъэу алоныр къызыхэкIырэри арын фае. Зиуагъэ пытэу, зигушыIэ макIэу, зышIэ нахыбэхэм ащыщ, пхъэзэныгъэ зыхэлъэу, зафэу, занкIэу, нэиутэу гушыIэрэу пашэ-хэм ащыщ. СыдигъокIи ащ ышлагъэр къэгъэлэжыгъауеу щыт, къэбгъэлэжыгъымы ар ежэ изакхуо ышхъэ фикхыжыщтэп, нэмыкIыбэхэм яшлушлагъэ хэлъэу елътэ. Мары мы зэдэгъу-щыIэгъур пштэми ащ фэд. Райо-ным ипашэу зыщытэм къыщы-ублагъэу зэшлуахышхуэгъэхэм, неущ шлэгъэн фаехэм ар бэрэ къаегушылагъ, пстэури къэттхы-жыгъэп. Ашлагъэхэм ягугъу къышIы зэхуым лэжэкIоу къызэ-рыкIохэм къащыублагъэу, фер-мерхэм, предприятиеу итхэм япа-щхэм, ежэ игуадзэхэм, районым идепутатхэм анэсыжыгъэу, ханэ ымышIэу ацIэ къырилуагъ. Зы-фэдэр умышIэу уедэлумэ, пстэ-уми чанэу иоф зашIэм ежэ анахъ макIэу иоф ышлагъэу къышлэ-шлэщт. Ари лыгъэ нэшэнэн фае. Ау ежэ къымыломи, районым ипашэу чаныгъэ хэмылгымэ, унэшэу тэрэз ымышIымэ, икхуо пстэуми ыналэ атырымгыгъэтымэ иофхэр зэрэлымкIотэщтыгъэр къэшлэгъуаеп. Шэн-зекIокIэ даху хэлхэри, изфагы, игуытагы нэмыкIхэм яшлушлагъэп. Янэрэ ятэрэ халхъагъэх, ежэ ахэр щыцэныгъэм щычIагъэхэп. Зэпстэуми зэфэдэу шлу зыбгъэ-лэгъушхуштыгъэ, ау шхъэкIафэ къыфэгъэгъэшлэн плэкIыштыгъ. Ар Шэуджэн район администраци-ем ипашэу Хъуажъ Налбий къы-дэхуэгъ.

БИРАМЫКЪО Светлан.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдыгъэкъырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ащыпсэурэ тилъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур. Крес-
тьянскэр, 236

**Редактор
шхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакционер
зидэшылэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иагэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хьыр секретарыр:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпIэ гъэlorы-
шланI, зэраушыха-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшъэдэ-
кIыжэ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым шылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхьэрэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
аIэкIэдгъэхьа-
жыхьэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
5664
Индексхэр
52161
52162
Зак. 4329

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

«Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхыхъ

Тхьаегъэпсэух хэлэжьагъэхэр

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм» ипчыхъэзэхыхъ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние гъэшIэ-гъонэу щыкIуагъ. Концертым къыхахыгъэ ахъцэмкIэ гъот макIэ зилэхэм, унэгъо Iужьухэм «Адыгэ макъэр» афыратхыкIыгъ.

— Искусствэр зикIасэхэм яза-
къон концертым къэIуагъэхэу
слъэгъухэрэр, — къытиIуагъ рес-
публикэ филармонием идиректор
шхьалэу, Урысыем культурэмкIэ
изаслуженнэ ИофшIэу, Адыгэ
Республикэм искусствэхэмкIэ иза-
служеннэ ИофшIэшхоу Хъот
Заур. — Лъэпкъ шIэжэ зилэу пчы-
хъэзэхыхэм шыслъэгъугъэмэ гу-
щылэгъу сафэхугъ. НыбжьыкIабэ
филармонием къызэрэIуагъэр си-
гуапэу хэсэгъэунэфыкIы.

Пчыхъэзэхыхэр Урысыем ина-
роднэ артистэу, Абхъазым изаслу-
женнэ артистэу Кукэнэ Муратэ
зэрищагъ. Ащ ишхъэгъусэу Саи-
ди яIалэхэми концертым ташы-
Iуагъ, тигъзет фэгъэхыгъэ гу-
щылэ фабэхэр къытаIуагъэх.

«Адыгэ макъэр» адыгэ унагъо
пэпчэ къыритхыкIы хъуным шы-
гугъызы, Кукэнэ Муратэ лъэпкъ
гъэзетыр цыфмэ нахьышIоу алы-
гъэлэсыгъэным искусствэм иIофш-
Iэхэр зэрэхалажэхэрэм къытегу-
щылагъ. Гъэзетым иредакцие шы-
лажэрэмэ ацIэ къыриIозэ «Адыгэ
макъэр» лъэхъаным диштэу нахъ
гъэшIэгъонэу гъэпсыгъэным фэшI
залым чIэхэм яеплъыкIэхэри къа-
ригъэлотагъ.

ТхакIоу, шIэныгъэлэжэу Хъот-
къо Самир пчэгум къызахьэм
лъэпкъ гъэзетым общественнэ-по-
литикэ мэхъанэу иIэм зыкъызэри-
Iэтырэр, гъэзетым дунаим тет

адыгэхэр зэреджэхэрэр, журна-
листхэм тапэки зращыгугъырэр
щылэныгъэм рипхызы къыIотагъ.

Кукэнэ Муратэ артистэу пчы-
хъэзэхыхэм хэлажэхэрэм зэряуп-
чыштыгъэри тшIогъэшIэгъоныгъ.
Артист пэпчэ еплъыкIэ хэыхъгъэ
иIэми, «Адыгэ макъэм» уасэу фа-
шырэм зыкъызэриIэтырэр кон-
цертым къыхахыгъ.

— «Адыгэ макъэр» шIэIэфэ
адыгэ лъэпкъыр щылэшт, — къы-

Iуагъ Адыгэ Республикэм инаро-
днэ артисткэу Нэхэе Тэмарэ. Орэд-
хэу «Адэ сыда джы къэхъугъэр?»,
«Пшъэгъэгъужыр» ащ мэкъэ дахэ-
кIэ къыIуагъэх.

— «Адыгэ макъэр» къисэты-
кIы, синыйджэгъухэри кIэтхэх, —

къ ныбжьыкIэу Анастасия Аврами-
ди, къэшъокIо купэу «Синдика»
зыфиIоу Едыдж Викторие зипа-
щэм, орэдыIохэу Еутых Вячеслав,
Мэщлэкъо Дарыет, Эльдарэ Ай-
дэмыр, ЛъэпIэрышэ Шамилэ,
Къатмэс Руслъан концертым хэлэ-
жьагъэх, залым чIэхэр бэрэ Iэгъу
афытеуагъэх.

ОрэдыIоу ыкIи орэдусэу Нэхэе
Анжелики пчэгур къэзыгъэдэха-
гъэмэ ащыщ. УрысыбзэкIи адыга-
бзэкIи орэдхэр ащ къыIуагъэх.
Пчэгум рамыгъэкIыжэу Iэгъу зэ-
рэфытеоштыгъэхэр шIукIэ тыгу
къинэжыгъ.

Москва, Къыблэ шъолъырым,
тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ хэ-
гъэгумэ ащызэлъашIэрэ пшынаоу,
орэдусэу Лыбызу Аслъани тигъэ-
гушIуагъ. «Адыгэ макъэм» ипчы-
хъэзэхыхэ зэрэхэлэжьагъэр гуапэ
тшыхыгъ. Пшынер «къыгъэгъушы-
Iэзэ» А. Лыбызум произведение-
хэр къыригъэIуагъэх.

Зэфэхысыжэ гушылэу Кукэнэ
Муратэ пчыхъэзэхыхэм къыщи-
шыгъэм бэмэ таригъэгъушысагъ.
АдыгабзэкIэ къыдэкIырэ гъэзет за-
къор къызитхыкIыштмэ япчъагъэ
хэхъонэу тэри тэгъгъэ. Дунэе кри-
зисыр е нэмыкI Иофхэр ащ къего-
нхэу щытэп. «Адыгэ макъэр»
лъэпкъыр республикэмрэ зэды-
рай. Ахэр шIэIэфэхэ тыбзэкIэ ты-
гушылэшт. «Адыгэ макъэр» якIэсэ
гъэзетэу щытышт.

Пчыхъэзэхыхэм хэлэжьагъэмэ,
зылахышIу хэзышIыхьагъэмэ гъэ-
зетымкIэ тхьашъуегъэпсэу ятIэ-
ложы. ИлъэсыкIэ хьар техъанхэу
афэтIо.

Сурэтым итхэр: «Адыгэ ма-
къэм» ипчыхъэзэхыхэ хэлэжьа-
гъэмэ ащыщхэр.

НыбжьыкIэхэрэ спортымрэ

Спорт шэрыоныр

Чемпионхэр тиреспубликэ щыщых

Ямедальхэр дышъэх

**Урысые Федерацием иныбжьыкIэмэ панкратионымкIэ язэ-
нэкъокъухэу Кисловодскэ щыкIуагъэмэ илъэс 14 — 17 зы-
ныбжьхэр ахэлэжьагъэх. Къыблэ шъолъырым ихэшыпы-
кIыгъэ командэ хэтхэу Адыгеим испортсменхэр зэлукIэмэ
ахэлэжьагъэх.**

Щыщых

Адыгеим ихэшыпыкIыгъэ коман-
дэ апэрэ чIыпIэр къыхыгъ. Став-
рополь икомандэу ятIонэрэ чIы-
пIэр зыфагъэшъошагъэр балли
10-кIэ йуж къинагъ.

Адыгеим панкратионымкIэ,
бжымкIэ зэзэонхэмкIэ, нэбгырэ зы-
рызэу зэнэкъокъунхэмкIэ ифедера-
цие ипашэу Къэлэшъэо Аскэрбий
тызэрэщигъэгъозагъэу, ныбжьы-
кIэмэ адэлэжьэрэ тренерхэм кIалэ-
мэ яухъазырыныгъэ хагъэхьагъ.
Бжэнтхэлэ Алырэ Сергей Со-
лоповымрэ ныбжьыкIэхэр спорт
лэпкъхэм афагъасэх, шэн-хэбзэ
уцугъэхэр ахэлъынхэм фанIух. Во-
еннэ училищхэм, апшъэрэ еджапIэ-
хэм ачIэхьащт кIалэхэм Ioф адашIэ.

**Урысые Федерацием
иныбжьыкIэмэ спорт
шэрыонымкIэ язэ-
нэкъокъухэу Санкт-Пе-
тербург щыкIуагъэмэ
Адыгэ Республикэм
щагъэсагъэхэм дышъэ
медальхэр къащыда-
хыгъэх.**

Адыгэ къэралыгъо универ-
ситетым физкультурэмрэ дзю-
домрэкIэ иинститут истудентэу
Александр Алифиренкэр кIэ-
рахъомкIэ шэрыозэ шIыкIэу
«МП-7»-р ыгъэцэкIагъ, очко
285-рэ ригъэкъуи, дышъэ ме-
далыр къыфагъэшъошагъ. Ащ
итренерыр Олимпиадэ джэгун-
хэм ячемпионэу Сергей Али-
фиренкэр ары. Ятэрэ ыкьорэ
Адыгэ Республикэм къыфахы-
гъэ медальхэмкIэ тагъэгъушIо.

Мыекъуапэ ия 7-рэ гурыт
еджапIэ икIэлэеджапIоу Рус-
лъан Вислогузовыри кIэра-
хъомкIэ шэрыагъэ, шIыкIэу
«МП-11»-р ыгъэцэкIагъ. Очко
366-рэ ригъэкъуи, апэрэ чIыпIэр
къыхыгъ. КIэлэеджапIоу тре-
нерэу Вячеслав Пчелинцевым
егъасэ.

Адыгэ Республикэм и ШВСМ
Александр Алифиренкэмрэ Рус-
лъан Вислогузовымрэ яIэпIэ-
сэныгъэ шыхагъахъо, Европэм
ыкIи дунаим язэнэкъокъухэм
ахэлэжьэштых.

**НэкIубгъом итхэр
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.**

ИIэпIэсэныгъэкIэ хэпшIыкIэу
къахэщыгъэмэ ащыщ Грант Амарян,
кг 55-рэ. Адыгеим испортсмен апэрэ
чIыпIэр къызэрэдиыхыгъэм дакIоу,
Урысыем ихэшыпыкIыгъэ ныбжьы-
кIэ командэ итренерхэм янэпIэгъу
зэригыштыр къыраIуагъ.

Тыгъужэ Ислъами, кг 50, апэрэ
чIыпIэр къыфагъэшъошагъ. Бзылф-
ыгъэмэ язэнэкъокъу Светлана Не-
доступовар хэлэжьагъ. Килограмм
60 къэзыщэчырэмэ якуп апэрэ чIы-
пIэр къышдыхыгъ.

**Адыгеир
апэрэ хъугъэ**

**«Дон и Кубок» зыфиIорэ
зэнэкъокъухэр Ростов-на-
Дону щыкIуагъэх. ДзэкIолI-
хэр бжымкIэ зэрэзэаохэ-
рэм зэлукIэгъухэр фэгъэ-
хыгъагъэх. Адыгеим ибы-
ракъ зэнэкъокъум щагъэ-
быбэтагъ.**

Урысыем ыкIи IэкIыб хэгъэгъухэм
къарыкIыгъэ командэ 29-рэ апэрэ
чIыпIэхэм афэбэнагъэх. Адыгэ Рес-
публикэм ихэшыпыкIыгъэ коман-
дэ спортсменых хэтыгъэр.

ХъэкIэлI Рустам, кг 85-рэ, Бэрэ-
чэт Мурат, кг 60, апэрэ чIыпIэхэр
къыдахыгъэх. Хамзатханов Хъа-
мидэ, кг 85-рэ, Бэрэджэ Ислъам,
кг 70-рэ, ятIонэрэ чIыпIэхэр къа-
фагъэшъошагъэх. Исмелэ Рус-
там яцэнэрэ чIыпIэр къыдыхыгъ.

Анапэ щызэлукIагъэх

**Краснодар краим изэлухы-
гъэ зэнэкъокъухэу Анапэ
щыкIуагъэхэм бжымкIэ зэ-
зоахэрэм яухъазырыныгъэ
къыщагъэлэгъуагъ.
Адыгеим испортсменхэм
апэрэ чIыпIэ 7, ятIонэрэ
чIыпIэ 5, яцэнэрэ чIыпIэ 5
зэлукIэгъухэм къащыда-
хыгъ.**